

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

sed mox in medio fratrum psallentium choro corrui, ibiq; diu iacens & orans, tãdem manum ad fratres extendit, quorum opera è terra subleuatus, pristina se sensit incolu. mirati restitutum.

Curatur
claudus &
cæcus.

Acto. 5.

Multorum Antrensis coenobij monachorum, qui hominem illum, de quo dicturus sum, nouerunt, relatione didici sequens miraculum: Aldefredus quidam, iam annos natus octoginta, ab ipso primo ortu cæcus & claudus fuit: Is sanitatis obtinendæ causa Romam profectus est, oraturus ad sacrum corpus beatissimi Apostolorum Principis Petri. Apparuit autem ei cum bona fiducia aliquandiu illic hærenti beatus Petrus, atq; ad illum: Abi Turones, & precibus S. Martini pedum ac manuum accipies sanitatem. Indè proficiscere ad insulam Antrensem, & apud tumulum S. Hermelandi lumen consequeris. Abijt homo, orauit ad S. Martini sacras reliquias: soluuntur manus, quæ pectori, itemque pedes, qui natibus adhæserant. Mox properat ad S. Hermelandum, orantique se videndum offert vir sanctus, tenet manu mentum eius, sacros pollices eius imponit oculis, dicens: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis respice. Euigilat ille, respicit, & ut ipse asseruit, sanctum virum à tergo instar fulguris micantem videt. Luce proxima abluit cruorem, qui ex palpebrarum diruptione fluxerat, & sanis oculis cum magno stupore coram omnibus præpotentis Dei, quas antè non viderat, miratur creaturas. Quòd autem beatissimus Apostolus, ad cuius umbram olim adhuc in terra degens curabantur ægri, hunc hominem curandum ad alios remisit, idcirco fecisse putandus est, ut omnibus innotesceret, quàm illorum sit efficax apud Deum intercessio, si cum fide eorum poscantur suffragia. Porro ille salutem tantum adeptus, in virginitate permanens, in B. Hermelandi monasterio precibus & vigilijs præclare deditus fuit, & usq; ad supremum vite suæ diem vitam illic egit multa laude dignam. Hæc quidem & plura alia, quæ studio breuitatis prætermisi, multorum Antrensiū fratrum, qui hodieque supersunt relatione cognoui, & certè permulti etiamnum memoria retinent beatissimi viri sanctam conuersationem, quippe qui non ita pridem ab hac vita decesserit. Obsecro autem summissè eos omnes, qui hæc lecturi sunt, ut incertissimi scriptoris in precibus suis velint esse memores: ut & ipsi, beato Hermelando intercedente, cum illo mereantur vita frui sempiterna, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

VITA S. LVDGERI, PRIMI EPISCOPI MONASTERIENSIS, SCRIPTA PER MONACHOS COENOBII Vuerthimensis sine Vuerdenensis, à sancto Ludgero extracti, eius ferè contemporaneos.

PROLOGVS.

Tob. 12.

Psal. 111.

Mnibus vbiq; in Christo fidelibus, Dei sanctorumque eius non fictis amatoribus, fratres in coenobio S. Saluatoris & sancti confessoris Ludgeri, eam, quæ in Christo est. omnium saluatore, salutem. Quia, attestante scriptura, opera Dei reuelare magnificum est, operæ precium nobis videtur, si de virtutibus sancti ac beatissimi patris Ludgeri, & de cælesti eius in terris vita aliquid conscribamus. Dignum est enim, ut mortalibus vita eius declaretur, cuius nomen in libro vitæ ascriptum tenetur. Sic quippe illud Psalmistæ implebitur: In memoria æterna erit iustus; dum eius merita & virtutes nobis sine literis per transitoria & per succedentia sibi tempora scriptura repræsentat. Ad quod opus quanuis nos, qui proprii eius alumni sumus, & debitum trahat & voluntas: scientiæ tamen tenuitas, & suspecta quorundam de narrandis virtutibus fides repellit. More namq; humani ingenij, quo filij, si deformiores parentibus pulchris, & parentes fortè minùs laudabiles, filij laudabiliores videntur: pleròsq; æstimaturos putamus, sancti huius patris & nostri specialiter patroni actus, vel supra meritum nobis placuisse, vel supra modum esse laudatos. Quæ in re quanuis liberè fateamur nos eum omninò non posse, quantum volumus, laudare, huic tamen vel cogitationi, vel obiectioni, quadrifariè videmus posse occurrere.

curri. Nam quaecumque sit quod scribimus, hoc aut sapientiores lecturi sunt, aut insipientiores. Si sapientiores, dummodo vera dicantur, iuxta Apostolicum dictum, libenter sufferent insipientes, cum sint ipsi sapientes: si insipientiores, sui consideratione & aliorum non immerito minorem sapientiam tolerabunt. Et certe si quibus aliqua de his, quæ dicturi sumus, dubietas interuenerit, fidē illis aut noua, quæ ad eius modum tum in corpore supersunt, inculcare valebunt. Proinde quauis plura alia per eum Dominus fecisse feratur, nos ea solummodo in hoc opusculo ponemus, quæ aut ab illis cognouimus, qui eius iugiter conuersationi interfuerunt: aut in schedulis, quauis ordine cōfuso, posita inuenimus: aut certe quæ oculis nostris ad sacrosanctas sui corporis extuias gesta esse perspeximus. Vnde & volumen duobus libellis distinximus: quorum prior eius vitam continet atq; obitum: posterior miracula describit, quæ post eius obitum ad eius memoriā facta esse probantur. In quo opere ea moderatione stylum pro ingeniosi facultatula temperare curabimus, ut nec contractior breuitas intellectui obstitat, nec progressior copia fastidium gignat. Itaque Christo fauente, & sanctorum meritis nobis patrocinantibus, atque potissimum nos adiuuante, de quo scribere disponimus, ad Dei laudem & ad serui sui glorificationem, ad audientium profectum, vitam sancti & beatissimi Confessoris Christi Ludgeri, quanta possumus veritate euoluamus.

2. Cor. 11.

Fides huius historiarum.

Partitio opusculi.

EPIGRAMMA.

*Mellea Ludgeri reboat primordia sancti
Iste liber, nostro scriptus amore pio.
Frisia doctricanis cuius condita loquelis
Omnis ouat illum stirpe sua genitum.
Haud minus hic clarus alijs cluit undique terris.*

VITAE S. LVDGERI EPISCOPI, LIBER I.

Cap. I.

Ligitur Ludgerus ex Frisia oriundus fuit. Parentes eius non solum ad seculum nobiles, sed & in fide catholica Christianissimi erant. Auus eius, nomine Vurisingus, ex illa primū familia Christo nomen dedit. Is Ado cognomento, à rege Radbodo, qui tunc Frisiam imperabat, ob iustitiæ defensionem à patria effugatus, & in Franciam pulsus est. Sed cum post mortem Radbodi, Carolo regnante, Frisia Francorum accessisset imperio, ab ipso demum ad patriam causā fidei roborandæ remissus est.

26. Martij.
Patria & parentes S. Ludgeri.

De matre eius, quæ pusilla, aquis necari iussa est. Cap. 2.

Huius filius iunior, vocabulo Thiadgrinus, sancti viri pater erat: mater Liafburga dicebatur. Hæc auiam ex paterno genere habebat gentilem. Quæ cum doleret filio tantum filias nasci, furore scemineo succensa, matrem sancti viri eadem, qua nata fuerat, hora aquis necari præcepit. Vnde cum iuxta crudele eius mandatum, situlæ aqua plenæ à mancipio, cui hoc erat iniunctum, immergeretur, puellula brachiolis extensis, utraque manu marginem situlæ apprehendit, & quibus potuit viribus reniti, nè mergeretur, cœpit. Mirandum planè spectaculum, natam sub ea hora paruulam ætati perfectæ reluctari. Itaque in hac eorum colluctatione prorsus mirabili, iuxta misericordissimam misericordis Dei dispositionem, vicina mulier superuenit, & misericordia mota, infantulam de manu mergentis eripuit. Et quia, iuxta superstitionem gentilium, semel aliquid gustantes illicitum erat necari infantes, cum puella festina domum regressa, ori eius de melle aliquantulum immisit: quod cum statim ipsa sorbuisset, ab imminentis mortis periculo liberata est. Nam cum ipsi, quibus ad perimendum paruula fuerat commissa, neque eam contra suæ religionis sectam perimere præsumerent, neque suæ tarditatis moras dominæ, quæ in tota filij domo dominabatur, profiteri auderent, ipsi eam, quæ eripuerat, mulierculæ furtim nutriendam

Crudelitas auis S. Ludgeri.

Nota morem ethnicum erga infantes.

permiserunt: & ita demum occultè in domo eius per nutricem aliquanto tempore educata, post auiæ mortem matri restituta est. Cuius hoc munere, cuius, nisi tua, Christe, gratia actum est? Quis tantillæ infantie intelligentiam, quis fortitudinem præbuit resistendi? Tua hoc pietas Deus, tua clementia fecit. Ipsa eam meritis sancti Ludgeri, qui ex ea postea nasciturus erat, & ab imminente discrimine liberavit, & futuræ eius generationi reseruauit. Felix planè & omni laude dignissima, tanta prole & talibus sui ortus auspicijs mater. Nam licet Moyse, qui, sicut legitur, Deum facie ad faciem uidebat, ista longè vel meritis vel dignitate inferior habeatur: quadam tamen vel mortis sententia, vel ereptionis similitudine, ei comparanda uidetur. Sicut enim ipse olim ab impio rege aquis necari præceptus est: sic nihilominus ista ab impia & crudeli auiæ, eandem mortis sententiam excepit. Moysen natum, ut potè puerum elegantem, mensibus tribus mater occultauit: hæc neque una saltem morula, quo miserior eius esset occasus, enixa & miseræ matri reseruata est. Ipsum regis filia adoptauit in filium: hanc pauperula loco filie educauit. Ipsa vagientem miserata est: hæc etiam renitentem liberauit. Postremò Moyses populum Hebræorum de Aegypto eduxit: illa, quod in se natura minus habuit, per sobolem adimpleuit, qui tantam de errore gentilium multitudinem liberauit. His indicijs venerabilis foeminae probitas iam in ipsa infantia commendabatur.

De lapsu & restoratione matris eius. Cap. 3.

Casus acer-
bus matris
eius.
Psal. 9.

Verum cum iam marito iuncta, uirum Dei Ludgerum in utero gestaret, casu prolapsa corruit. Cuius latus cum palus, super quem ceciderat, penetrasset, mortua penè & exanimis ablata est. Immanis omnes timor, ingens dolor inuasit, dum hinc inde vel pro morte puerperæ vicina dolebant, vel puerperium iam partui vicinum interiturum esse timebant: sed Dei, qui adiutor est in oportunitatibus, in tribulatione, non diu absuit pietas. Nam mulier paulatim resumpto spiritu pristinae sanitati restituta est, & in puero post paucos dies edito, nulla læsionis macula apparuit. Quomodo enim vel matrem tanto viro foetam interire, vel ipsum aliquid quatenus lædi, eius sanctitatis præsciens Deus pareretur? Proinde non ut læderetur, (quod non absurdè credimus) sed ut magnificentius liberaretur, hunc lapsum venerabilis foemina incurrit. Plus quippe fuit de ipsis mortis faucibus euasisse, quam casum euitasse. Quod sancti pueri ex ea nascituri meritis actum fuisse quis dubitet? Sicut enim olim sancta Dei genitrix, & sancta mater præconis, meritis & spiritu paruulorum prophetabant: ita & hæc pia mulier sui liberationem meritis sanctæ eius prolis attestabatur. Denique his suæ natiuitatis exordijs, quantus deinceps esset futurus, præmonstrabat.

De eius scriptura. Cap. 4.

Ab infantia mar-
ros præ se
mores tu-
lit.

POST ubi iam baptizatus, sensim puerulus ambulare & in uerba balbutientia adhuc lingua prorumpere cœpit, canum statim sensum & cor senile assumpsit. Moribus quidem non immaturis & uita immaculata teneram ætatem transcendens, nullis animum illecebris, nulli dedit voluptati. Lusum, pueris admodum familiarem, tanquam pestem fugiebat: scripturas, quas necdum per ætatem discere quiuisset, iam se animi affectu præmeditari certis quibusdam indicijs præmonstrabat. Nam alijs pueris ludentibus, ipse arborum cortices colligere, quibus uti ad luminaria solemus, & inde quasi libellos componere consueuit. Quos, cum forte liquorem inuenisset, festuca utiliter, ut sibi uidebatur, inscriptos nutrici, ac si proficuos admodum libros, tradidit custodiendos. Et hæc quidem ille iuxta hoc, quod Apostolus dicit, Cum essem paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut paruulus, cogitabam ut paruulus: sensu puerili, ac si infantulus, agebam: cæterum Deus, cuius providentissima dispensatione nihil in terra fit sine causa, istis cum signis doctoris Ecclesiæ esse futurum, portendit. Denique cum ab aliquo interrogaretur, quid per diem operatus fuisset, se per totum diem aut libros composuisse aut scripsisse, aut legisse respondit. Qui cum ulterius inquireretur, quis eum docuisset: Deus, inquit, me docuit. O uerè Apostolica, & perfectio uero digna, & in tantillo pectore miranda omnino doctrina. Nonne his uerbis dixisse uidetur: Cur me interrogatis, quis me docuerit, quasi quilibet quam alius singulos doceat, quam Deus? Quis aperit ora mutorum, & linguas infantium facit disertas, nisi Deus? Nisi Deus mentem intus docuerit, laborare foris.

1: Cor. 13.

Prouiden-
tia Dei.
Nota mira-
bile paru-
li respon-
sum.

Sap. 10.

DE S. LUDGERO EPISCOPO MONAST.

fecis homo potest, proficere non potest. Ego, inquit Apostolus, plantavi, Apollo rigavit: Deus autem incrementum dedit. Deus ergo me docuit, qui me creavit: non homo, qui seipsum non cognoscit. Talis erat prima viri aetas, tali eius infantia tyrocinio militabat.

413
1. Cor. 3

Vt petierit se preceptorum admoneri. Cap. 5.

Verum ubi cum aetatis processu vir Dei Ludgerus scientia simul & meritis accreuit, literis demum imbui ardentem admodum voto cupiebat. Sciebat enim plerisque, iuxta Apostolicum dictum, zelum Dei habere, sed non secundum scientiam. Unde ne contra propositum & voluntatem suam ignorantia forte in aliquo laboretur, parentes proprios adiit, obnixè postulans, ut eorum industria alicui crudito in scripturis viro commendaretur. Parentes pia intentioni eius & voluntati congratulantes, dignas inde Deo gratias egerunt, & eius quantocyus votis satisfacere curaverunt.

Rom. 107

Vt sit in disciplinam traditus Gregorio presbytero. Cap. 6.

Erat ea tempestate & literarum scientia, & morum probitate vir merito non infimus, nomine Gregorius, qui discipulus simulque successor sancti Martyris Bonifacii, Traiectina sedi in gradu presbyteri praesidebat. Huius curae & sollicitudini virum Dei parentes commendauerunt. Qui eius sagacitate simul & devotione comperta, benignè susceptum & cum honore habitum studiosissimè enutrire studebat. Vbi non minimum vel in timore Domini & seruitio diuino, vel in scripturarum documentis proficiens, & mundialibus negocijs abrenunciare cogitabat. Nouerat enim Apostolum dixisse, quod nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, ut placeat ei, cui se probauit. Proinde tonsura accepta, totum se in Traiectensi monasterio ad Dei seruitium & ad instrumenta artis spiritualis conuertit. Mira illi circa scholasticos suos caritas, mira circa ecclesiasticum officium deuotio erat. Semper aut legebat aliquid, aut psallebat, aut certè orationi instabat. Secularem literaturam non multo per se scire curabat, assiduus mediator diuinæ scripturæ, eam maximè menti recondebat, quæ aut laudem Dei sonare, aut ad fidem catholicam pertinere videbatur. Ipse beatus vir vno semper vultu, eodemque animo erat: læta quidem facie & admodum iucunda, nec tamen facilis & prompta ad risum. Ità in omnibus actibus suis prudentiam cum temperantia complectens, non solum à magistro quasi vnicus filius diligebatur, sed etiam ab omnibus conscholasticis suis & notis in maximo habebatur affectu. Necesse enim erat, ut quem Deus tanta virtutum perfuderat gratia, ab omnibus amaretur.

Gregorius presbyter administrat ecclesiam Traiectensem.
2. Tim. 2.
S. Ludgerus accipit tonsuram.

Vt sit ordinatus Diaconus, & preceptore Alcuino vsus. Cap. 7.

His diebus quidam Alubertus de terra Anglorum ad Abbatem Gregorium venit: cuius vel scientia vel moribus delectatus, eum sibi episcopum fieri postulauit. Quod cum ille se non aliter facturum responderet, nisi à suo demum episcopo ordinaretur, eum denuò ad ipsum remisit. Et quia idem Gregorius non erat ad gradum episcopalem ordinatus, sed presbyter pontificali cathedræ praesidebat, Ludgerum simul cum eo, ut Diaconij ibi perciperet gradum, direxit. Eo ibi tempore Acuinus scholam moderabatur, vir omni scientia celebrissimus. Huius confestim familiaritate vir Dei Ludgerus potitus, sedulo illi per annu iungebatur, & scripturas cum eo diuinas conferebat. Unde cum percepto diaconatus ordine, cum eodem, cui comes praestitus erat, Aluberto post anni circulum reuenteretur, quadam die, iuxta vsu officij sui, contigit eum coram Gregorio Euangelium legere. Cui Domino, ut credimus volente, in quodam verbo offendenti, Gregorius coram populo emendauit. Ille publica correctione confusus, acceptam verecundiam ad suas utilitates conuertit. Nam quia ex eo tempore, quo de Anglis venerat, magno Alcuini, quem ibi magistrum esse diximus, desiderio tenebatur, optabili occasione percepta, denuò ad eum redeundi licentiam postulauit, indignu se dicens percepto officio posse videri, qui illud ex more implere nesciret: se coram eo ante non lecturum, quam illud, Domino adiuuante, pro viribus emendare curaret. Quod audiens Gregorius, ægre admodum se ab eo deseri ferebat, noluit tamen aperta repulsione, ne eum contristaret, eius petitionem negare: sed blanda eum coepit dissuasiōe à sua intentione reuocare. Qua in re cum parum ipse profecisset, patre quo

Alubertus Anglus. * chorepiscopus
Ludgerus anno vno adhæret Alcuino.

Ludgerus
redit in
Angliam
ad Alcu-
inum.

Est omni-
bus mirē
gratus.

Alcuino
in primis.

Ludgerus
in Angliam
redit ad
Alcuinum.

Loban. 15.

Ludgerus
in Angliam
redit ad
Alcuinum.

quē eius sibi adiunxit: vt si vni resisteret, duobus cederet. Sed cum post etiā eū omnino in eo, quod cœperat, fixū persistere videret, tandem vel infatigabilitate eius vel ratio- ne victus, eius annuit postulationi. Denique his, quæ necessaria itineri erant, paratis, eū Dei gratia & suæ permissionis licentia cum à se dimisit. Qui suæ sanctitatis exempla, quō accesserat, derelinquens, tandem ad Eboracum ciuitatem peruenit. Ibi quippe vir Dei Alcuinus cunctis, qui ad eum hinc inde cōfluxerant, scripturarū documenta tra- debat: à quo cum ingenti vel honore, vel gaudio susceptus, tribus cum eo annis & sex mensibus mansit. Quo in loco quā amabilis magistro, quā desiderabilis condisci- pulis, quā honorabilis monachis ibidem consistentibus, quā charus omnibus, qui eum nōsse poterant, fuerit, nequaquam dignè explicare valemus. Diligebat eum ma- gister, morum eius probitate & literarum studio delectatus: desiderabant condiscipuli, sedulitate eius & obsequijs deuincti: Honorabant monachi, piam eius conuersatio- nem & meritorum sanctitatem videntes: amabant postremo omnes eum cognoscen- tes, miro eius ad singulos vel amore, vel honore prouocati. Quis enim eum non ama- ret, quis nō honoraret, cum ipse omnes & vnicè diligeret, & summopere veneretur? Itaque quannis omnibus charus esset, à magistro tamen speciali dilectionis priuilegio colebatur. Quod in eo vel maximè apparet, quōd aliquoties dicere solebat, se, si ei o- ptio daretur, suam antea vitam daturum, quā dilecto filio suo (Sic enim eum appella- re consuevit) aliquid mali aut aduersitatis eueniret. O verè dignum vel tali discipulo magistrum, vel tali magistro discipulum: qui euangelica illa vicissim dilectione pleni, qua nemo maiorem habet, vt animam suam quis ponat pro amicis suis, pro se inuicem impendi & mori desiderabant. Igitur Ludgerus apud magistrum tres continuos annos & sex menses manens, non solum totum cum eo vetus & nouum testamentum perie- git, & nonnullos secularis literaturæ libros: sed & monachorum, qui in illo loco erant, perfectè didicit vitam. Postea ad suos reuersus, patri Gregorio & cæteris omnibus tan- to deinceps gratior & dignior erat, quanto tunc & literarum scientia instructior, & li- brorum copia plenior, & monachorum regulis eruditior fuit.

De obitu Gregorij, & successione Albrici. Cap. 8.

Albricus
succedit
Gregorio.

Liafui-
nus aliis
Lebuius
Daurentie
Christum
prædicat.

Ludgerus
templum
Daurentie
restaurat.

Defuncto autem Gregorio Albricus nepos successit. Is vnicò Ludgerum affe- ctu diligebat. Cuius prudentiæ & fidei non ignarus, ad quendam eum locum in sua parochia constitutum, qui Dauentre dicitur, prædicationis causa & fi- dei corroborandæ gratia pergere suavit. Ad hunc locum quidam olim de ter- ra Anglorum Dei seruus, nomine Liafuius, diuinæ visionis admonitione ad prædi- candum missus, & plurimos ad fidem conuertit, & ecclesiam ibi ædificauit: in qua ipse vsque ad diem dormitionis suæ permanens, in eadem post suam de hoc seculo euoca- tionem sepultus est. Sed quia isdem locus in confinio Francorum & Saxonum positus, ab eisdem Saxonibus, dum adhuc gentilitatis erroribus inuoluti tenerentur, frequen- ter depopulari consuevit, eadem ab eis ecclesia incensa est. Vnde quia memorato sacer- doti illicitum videbatur, aut cœptam ibi prædicationem deserui, aut locum confessoris Christi corpori dedicatum negligi, sanctum, vt diximus, Ludgerum illuc proficisci hor- tabatur. Cuius voluntati cum promptissimè ipse paruisset, & ad locum veniens, memo- ratum corpus quæsisset, nec inuenisset, intra ambitum spatij, quo illud esse putauit, ædi- ficare ecclesiam cœpit. Cumque iam positis fundamentis, parietes erigere pararet, in vi- sione ei per noctem sanctus sacerdos Christi Liafuius apparuit, benè eum dicens fe- cisse, quōd à gentilibus dirutam denuò reædificaret ecclesiam, saluam sui laboris ei a- pud Deum mercedem manere, corpus verò suum sub australi ædificij parte esse huma- tum. Quod cum manè, Domini laudibus expletis, in loco, quo dixerat, ipse inuenisset, in eadem illud ecclesia digno cum honore collocauit. Vbi per Dei gratiam ad ostendē- dum vel suum vel sepulti meritum, plura vsque in hodiernum diem miracula fiunt, & eorum patrociniū ille deinceps locus à gentiliū est incurfione conseruatus.

Ludgerus Frisijs Christum annunciat. Cap. 9.

In Frisia
demolitur
fana & si-
mulacra
dæmonū.

Eo serui Dei in loco vel industria, vel successu Albricus animatus, maiora ad- huc per eum & facere cogitauit, & fecit. Siquidem in Frisiam eum ad destruen- da fana deorum, & diuersa idolorum simulacra auferenda destinauit. Plures enim adhuc ibi gentiliū dediti superstitionibus erant. Quō ille statim, nihil cunctatus, quanquam cum sui capitis periculo, perrexit. Mira Dei gratia, mira in viro De-

DE S. LUDGERO EPISCOPO MONAST.

417

Dei constantia, eum sine aliqua contradictione coram cultoribus suis & delubra destruxisse, & idola abstulisse. Quis hoc fecit, nisi ille, qui, vt in Euangelio legitur, quasi flagellum fecit de funiculis, & solus omnes eiecit de templo: Quis tunc per virum Dei idolorum templa diruit, nisi qui olim per semetipsum cathedras vendentium columbas euertit? Quis immodicam tunc per illum pecuniam de spolijs deorum Ecclesie vsibus congregauit, nisi qui per semetipsum olim as numulariorum effudit? Ipse seruo suo tantam virtutem, ipse aduersarijs tantam attulit virium dissolutionem, vt opera sua illum destruere, aurum & argentum, quae etiam mortales petunt, abripere illi viderent, nec repugnarēt. Eo Ludgerus tempore diaconij adhuc officio fungebatur. Verum Albrico pontificatus ordinem sortiente, ipsum quoque presbyterij secum fecit percipere gradum. Et quia Frisones adhuc rudes erant in fide, Ludgerum Albricus tam propter fidei puritatem & mentis constantiam, quam propter suos parentes, qui apud eos potentissimi habebantur, doctorem ecclesiae constituit in pago Ostrache, in loco, quo sanctus Bonifacius martyrio est coronatus. Dignus plane vel tali loco sacerdos, vel tanto locus sacerdos. Nam & talis sacerdos non iniuria illum meruit locum, qui tanti martyris sanguine esset dedicatus: & locus talis tanto dignus erat sacerdos, qui ipsi, cuius martyrio locus ipse insignis habetur, non immerito adaequandus videretur. Ita vicissim vel locus sacerdotem, vel locum commendat sacerdos. Cui etiam testimonium perhibuit quidam Alcuini discipulus, versibus Heroicis talia mandans:

Ioan. 4.

Matt. 21.

Fit presbyter.

Frater amore Dei, cognato dulcior omni,
Et consanguineis merito preciosior ipsis,
Ludger amate mihi, Christi te gratia saluet:
Viue tuae gentis Fresonum clara columna,
Presbyter occiduis laudabilis orbis in oris,
Doctus in cloquio, prudens & mente profundus:
Ipse gradum meritis ornas & moribus alnis,
Vt puer en senibus humili de corde ministras,
Vt germanus agis cunctis aequalibus auro,
Atque parens pueris vitae documenta rependis.
In melius crescendo, mei memor esto sacerdos,
In precibusque tuis commendes, quaeso, Tonanti
His breuibus, varem, qui te laudauit in odis.
Si teretis baculi pro tali carmine donum
Municipis tribuas, fors haec mercedula vati
Concordat modico, felix sine fine valeto.

Versus Io. seph, vt habet quidam MS. codex.

Igitur tribus per annum temporibus, hyemali, verno, aestiuo, quibus eum crebriores & celebriores festiuitates abesse non permittebant, in doctrinae ibi custodia occupabatur: Autumno specialiter sedi Traiectensi sui antistitis iussu praesidebat. Siquidem Albricus, curans ne vnquam principali sui episcopatus cathedrae doctrina deesset, quadridaria eam vel per tempora, vel per doctores distributione ordinauit. Vere, quando sua potissimum praesentia opus erat, per se eam ipse administrabat: Aestate Adalgerum Presbyterum, Autumno sanctum, vt diximus, Ludgerum, Hyeme Thiadbertum praefecit.

Albricus episcopus vt Traiectensem curauit ecclesiam.

Vt sanctus Ludgerus in preces & lectionem incubuerit. Cap. 10.

Sane Ludgerus in ordine vicis suae si quando aliquas, quae eum in doctrina & curis commissorum detinebant, occupationum est ferias adeptus, mox aut lectioni insudare, aut psalmodiae insistere coepit, praecipue nocturnis temporibus, quando secretius ei, quod semper amauerat, orationi vacare dabatur. Erat ibi oratorium, quod sanctus olim antistes Vuillebrordus in honore sancti Saluatoris & construxit & dedicauit. Ibi post psalmodiam & speciales, quas semper, vt diximus, amabat orationes, Ludgerus membra dare quieti consuevit.

Vt apparuerit ei Gregorius: & de tribus aceruis. Cap. 11.

Noste igitur quadam cum se ibi post peractam ex more psalmodiam sopori dedisset, nutritorem quondam suum Gregorium sibi in somnis assistere vidit. Quem cum hilari vultu intuitus, & familiaritate, qua viuens solebat, collocutus: Frater, inquit, Ludgere, sequere me. Quem ipse, vt videbatur, secutus,

Viso s. Ludgeri.

cutus, in quendam eminentiorem cum eo locum peruenit. Ibi prolatis & coram eo iactatis quasi membranulis & vestibus diuersis, ea ipsum Gregorius in acervos colligere præcepit. Cumque iuxta eius mandatum tres ex eis acervos fecisset: Bene, inquit, ista egētibus distribue, & ego tibi horū copiā præbebo. Post hæc ab eo, vt sibi videre, videbatur, signaculo crucis signatus, à somno expergesfactus euigilauit. Eo erat tēpore custos Traiectēsis ecclesiæ, vir miræ sanctitatis, nomine Marchelmus. Hic Anglus natione, sancti quondam Vuillebrordi discipulus fuerat. Cui cum somnium manē Ludgerus retulisset, siue ex humanæ rationis coniectura, siue (quod magis credibile est) ex diuinæ inspirationis ostensioe, hoc ille ita interpretatus est, vt postea rei euentus probauit. Emittens, inquit, locus, in quem perductus es, episcopatum, quem adhuc es adepturus, ostendit. Membranulæ & vestes, quas coaceruatim collectas, fideliter distribuendas accepisti, doctrinæ sunt & exempla maiorum, quibus commissos pro captu & necessitatibus singulorum instruere & munire debebis. Tres ex eis acervi, trium sunt gubernacula plebium, quibus te adhuc pastorali præesse sollicitudine oportebit. Ad hæc Ludgerus, etsi somnium iuxta rationis consequentiam eum esse interpretatum non ignoraret, humiliora tamen de se, sicut semper facere solebat, & sciens & optans: Vtinam, inquit, in loco mihi credito aliquem possem facere fructum. Hoc mihi necessarium, in hoc factis esse probaretur. Denique ita deinceps illis in locis prædicationi insistere cœpit, ac si antea nihil egisset. Timebat enim vir beatus, se prius à commissa plebe aliqua occasio. ne subtrahendum, quàm eam secundum intentionis votum, vel in fide plenè instrueret, vel Christianæ religionis moribus assuefacere posset. Ità per septem ferè annos ibi in doctrinæ studio permansit. Interea à Saxonibus, gente à agilitate & virtute non ignobili, Christianis, qui illis in locis erant, persecutione commota, Frisiæ pars maior à fide defecit.

Marchelmus discipulus S. Vuillebrordi.

Visionē is interpretatur.

Frifij deficiūta fide.

Vt beatus Ludgerus Romam adierit. Cap. 12.

EA tempestate dux Saxonum Vuindekindus erat, vir, etsi paganus, & sapientiæ fama, & eloquentiæ splendore, & bellorum exercitijs non immeritò inter optimos duces numerandus. Eo duce, Frisiam aggressi Saxones, & ecclesias incendierunt, & Dei famulos expulerunt, & cuncta cædibus, incendijs, & rapinis completæ, Frifones vsque ad Flea fluiuium fidem derelinquere, & secundum morem erroris ritibus referuandum putauit. Quocirca quia sub idem tempus suus antistes Albricus decessit, Romam Dei dilectus pergere cogitauit. Quod quidem iam olim votū habebat, sed non prius ei occasio & locus prouénit. Itaq; assumpto secum fratre Hildigrimo, qui natu iunior, doctrina & exemplis eius instituebatur, Romam, vt disposuerat, cōtendit. Quò cum Christo viæ comite prosperè peruenisset, ibi cum Papa Leone, qui tunc Apostolicam sedem gubernabat, locutus, honorificè & benignè factis habitus est. Nam siue presentis eius sanctitatis intuitu, siue insita diuinitis summis sacerdotibus gratia, factum eum Ecclesiæ doctorem futurum prænosens, amicissimum & familiarissimum habuit. Sanè cognito, quòd in hæreditate paterna monasterium construere cogitaret, & piam eius voluntatem comprobauit, & suæ benedictionis, vt fieret, auctoritatem indulgit. Datisque dignis admodum reliquijs, sancti scilicet Saluatoris & sanctæ Dei genitricis Mariæ, & Apostolorum principis Petri, sed & aliorum quamplurimorum, in quorum honore locus ille construeretur, à se eum, Dei sanctorumque eius auctum benedictione, dimisit. Qui Roma digressus, Beneuentum ad monasterium S. Benedicti tendit: quod ab eo institutum, regularem propensius vitam & nôsse & obseruare creditur. Et quia pater monasterij genere sibi propinquus erat, cum eo locutus, duobus inibi annis & sex mensibus mansit. Qua hospitalitatis prolixitate liquidò apparet, vel quolibet illuc delectaretur exemplis, vel quantum eius cōuersatio fratribus placuerit. Quomodo enim non placeret, qui nulli se onerosum, cunctis amabilem præbens, vtilissimus eis factorum suorum exemplo doctor aduénit? Siquidem cuncta, quæ in S. Benedicti regula legebant, in huius viri factis videbant. Neque diu latitare potuit, quanuis in angulo monasterij posita, tanta lucerna. Nam non solum per Franciam, sed & per Italiam meritis eius diuulgatis, fama sanctitatis eius ad aures quoque Caroli Imperatoris, Deo volente, peruénit.

Vuindekindus, dux Saxonum.

Albrici mors.

S. Ludgerus venit Romam.

Reliquias accipit egregias à Pontifice.

Carolus Magnus.

Vt sit euocatus ad Carolum Magnum. Cap. 13.

SV Bidem tempus Alcuinus, quem superius in Eboracica ciuitate literarum magistrum esse diximus, de terra Anglorum in Franciam venit. Qui cum à rege fauorabiliter esset susceptus, antiquum amicum non negligendum putauit. Ex primo nanque aduentus sui tempore de Ludgero sollicitus, comperto ubi esset, quadam die inter familiaria cum rege colloquia, quendam se in eius regno clericum scire dixit, qui post Deum sanctosque eius nulli melius competeret, quam sibi: eum aliquandiu secum legisse: esse illum & literis eruditum, & morum probitate sanctissimū: ipsum Ludgerum vocari, & tunc in Beneuentano monasterio sancti Benedicti consistere talem virum, regis vtilitatis & reipublice maximè profuturum: quem & prudentia & morum probitas commendaret. Quem cum missis nuncijs ad se rex Carolus venire mandaret, ille, quanuis omnem animam potestatibus sublimioribus subdendam, iuxta Apostoli præceptum, nõset: tamen ad eum prima euocatione venire distulit. Semel quippe prægustata monastica conuersationis dulcedo, aliud eum desiderare non permittebat. Vnde intelligens Imperator hoc eum modo non facile à monasterio auelli posse, literis eum magistri quoddam sui Alcuini ad se euocari fecit. Quod cum iuxta voluntatem suam processisset, & ab eo sibi esset presentatus & commendatus: *Duorum inquit, monasteriorum optionem do tibi: Vnius maioris, in quo sanctimoniales habentur: alterius minoris, in quo canonicorum congregatio Domino famulatur. At ille satis prudenter maiori maiora quoque discrimina in hærere cõsiderans, quanuis neutro se habilem & dignum, minori tamen se conuenientius dixit præfessurum: plura ex fœminis tentamenta venire, plures ab alijs detractiones secuturas: virorum sibi magis, vtpote viro, gubernacula competere, quam virginum. Quod eius responsum cum rex libenter admodum accepisset, quoddam ei in Brachent monasterium, quod Lotusa vocatur, concessit. Ille hoc non tam ad suas vtilitates, quam ad subiectorum obsequium putans datum, Dominicum illud sequi exemplum cupiebat, quo dicitur. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Et item: Qui maior est, inquit, vestrum, erit minister vester. Itã prodesse illis, non præesse studens, & diligi magis quam timeri gaudens, nulli vnquam commissorum arduum aliquid iussit, quod ipse prius non impleret. Verè felix & omni laude dignissimus, qui illud Apostolicum dicere poterat: Imitatores Philip. 3. mei estote, sicut & ego Christi.*

Alcuinus
venit in
Gallias.

Carolus
rex ad se
euocat S.
Ludgerū.
Rom. 13.

Brachët, id
est, Brabā.
tia.
Matt. 20.

Imitatores Philip. 3.

Vt rex Carolus præfecerit eum quinque pagis. Cap. 14.

HIS ferè diebus quinque in Frisia pagi, Huhmerki, Hunufga, Fiuilga, Emisga, Federitga, Francorum spontè ditioni accesserunt. Qui cum aliquem sibi, cuius loquelam intelligerent, docendæ Christianitatis gratia, à rege concedi orarent, Ludgerum eis cum magno omnium gaudio præfecit, addita insuper ad prædicandos pagos in insula vna, quæ Bant appellatur: Proinde vir Dei, iuxta euangelicum documentum, sciens cui plus committitur, plus etiam ab eo requiri: omni virium possibilitate circa commissæ plebis vtilitatem inuigilare cœpit. Nam & idolorum fana destruxit, & pro eis ecclesias construxit, & ipsos, quantum fidei rudimenta patiebantur, perfectè in Christianitate instruxit: itã generaliter erga omnes, & itã specialiter erga singulos agens, ac si singulos ipse genuisset. Huius fidei vel industriæ vel charitatis testes sunt vsque hodiè populi regionis eiusdem, quos in Christo Iesu per euangeliū & baptismatis gratiam generans, à prisco errore ad veritatis agnitionem reuocauit. Testes quoque ecclesiæ, quas per loca singula construxit: testes & Deo famulantium congregationes, quas aliquibus adunauit in locis: testes etiam alij, quibus non necessitate, sed voluntate verbum Domini annūciauit. Quia enim nouerat scriptum, Verbum Domini non esse alligatum: sed sapiētiam Dei attingere à fine vsque ad finem fortiter, & disponere omnia sua iuter: prædicationis suæ documenta intra Frisiam terminos noluit cohibere, sed vltra quoque doctrinæ suæ fluentia deriuare.

Ludgerus
præfecit
Frisijs.
Luc. 12.

2. Tim. 2.
Sap. 1.

Vt diabolus ex insula depulerit. Cap. 15.

EST insula in ipso Frisonum atque Danorum confinio constituta, quæ à quodam Fosete, quem deum errore gentili aestimauerunt, & à patria lingua Theodisca pro Teutonice Foseteslant est appellata. Ad hanc ex consilio & voluntate Domini, prædicationis causa S. Ludgerus profectus est. Quæ cum iam in prospectu posita, non longè abesset, & vir Dei cruce in manibus sumpta dixisset: Exurgat Deus & dissipentur inimici

Theodisca
pro Teuto
nica.

Psal. 67.

mici

mici eius, & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius: sicut deficit fumus, deficiant: omnes, qui in ipso cum illo erant nauigio, viderunt tenebrosissimam caliginem instar fumi de ipsa exire, & ea paulatim pertranscunte, serenitatem denuò redire. Vnde intelligens præuiam Dei gratiam de illo loco effugasse diabolum: Gratias tibi, inquit, bonorū omnium author Iesu Christe refero, qui nostrum iter præueniens, antiquum humani generis hostem de hac insula nobis videntibus effugasti. Ità Domine, parum tibi fuit ad confortandos seruos tuos, vt hoc inuisibiliter ageres, nisi etiam visibiliter demonstrares. Iam securus, iam latus ad euangelizandum verbum tuum accedo: quia hoc iam, aduersario perturbato, & laboriosum esse nequibit, & te corda insulariorū ad fidem præparante, infructuosum non erit. Itaque magna alacritate insulam aggressus, cum maxima agilitate prædicare verbum Domini cœpit. Tantam autem Dei pietas eius prædicationi gratiam tribuit, vt ipse statim inter primos princeps crederet, & filium suum nomine Landricum, ei de fonte leuandum offerret. Quem ipse postea sacris literis imbutum, etiam presbyterum ordinauit. Denique omnibus insularis ad fidem Christi conuersis, & iuxta Ecclesiasticum morem baptizatis, non solum cuncta demonum delubra destruxit, sed & Christi ecclesiam pro eis fabricauit.

Vt voluerit Nortmannos adire, & de visione eius. Cap. 16.

Igitur cum huiusmodi quotidie operibus, & apud Deum suæ sanctitatis meritum augetur, & apud homines fama eius magis magisque diuulgaretur: etiam Nortmannos euangelizandi gratia adire cogitauit, illum vir beatus in hac voluntate imitatus, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: Et ea charitate nimirum repletus, quæ iuxta Apostolum Paulum, non quærit quæ sua sunt, sed quæ alterius in dilectione. Verum cum rex ei suū nullo modo ad hoc præberet cōsensum, satis contristabatur, vel propter dilatam illorum saluationem, vel propter mala, quæ ab illis populo Christiano irroganda diuinitus præuidit. Siquidem cum quodā tempore esset secus mare in loco, qui vocatur Vuerina, vbi ipse sibi in hæreditate pater na ecclesiam construxit, monachorum ibidem congregationi monasterium facere cogitauit. Sed hoc ibi esse non potuisse, ex diuina mox reuelatione cognouit. Nam cum in his curis & in hac intentione permaneret, huiusmodi somnium vidit. Vidit enim ab Aquilonari maris parte densissimas & teterrimas nubes exurgeret, quæ pulatim excrecentes, ad ipsum vsque solem peruenerunt. Quas dum ille, quasi fugiens insequentes à maritimis locis longius remoueretur, ab insipientium oculis penitus abductus est. Cuius abscissione dum nubium densitate tenebræ ingentes & immensa caligo maritima loca obduceret, immanis habitatores pauor inuasit, dum vel sibi singuli, vel rebus suis timere cœperunt. In qua trepidatione cum diū permanerent, sensim iterum radios solis suos emittere cœpit, donec in suum rursum orbem, & licet minor, in pristinam lucem reuersus, exortas nubes deterfa caligine trans mare effugauit. Quam visionem dum manē sanctus Ludgerus sorori suæ Heriburgæ, quæ tūc fortè secum erat, retulisset, altius ingemiscere & flere vbertim cœpit. Vnde cum ipsa vel somnij significationem, vel causas lachrymarum ab eo requisisset: Cogitauit, inquit, in hoc loco monachorum monasterium construere: sed hoc nequaquam iuxta voluntatem meam fieri potest, quia peccatis nostris exigentibus, hæc maritima loca deprædanda sunt & in solitudinem redigenda. Nam nubes, quas de mari exurgere vidi, ipsos prædatores significant. Sicut enim nubes ex maris humore concrefcunt, sic & illi per mare ad nos vèturī sunt. Quod verò ab aquilonari eius parte exurrexerunt, Nortmannos innuit, qui in septentrione cōsistunt. Sicut autem nubes paulatim excrefcentes, ad ipsum nouissimè solem peruenerunt: sic & ipsi prædatores primò furtiuīs incurfionibus prædas acturi, postmodum aperto bello hæc loca sunt inuasuri. Porrò quòd sole nubium accessione fugiente, & nostris visibus abducto, horror & caligo hæc maritima loca circūfudit, hoc designat, quòd inuito bello cum piratis, & nostris terga vertentibus, omne retrò gaudium obliuiscetur, & rapinis, incendijs atque mortibus omnia implebuntur. Sed quia in sempiternum non repellit Dominus, iterum ad seruos suos reuersurus, & pacem his locis daturus est. Sicut nanque sol, & si minor, in suum denuò orbem reuersus & luci pristinæ est restitutus: sic & horum locorum habitatores, quantum mortibus vel abductionibus hominum, destructionibus ædificiorum, damnis substantiarum minorati, in pristinum statum & priorum rerum abundantiam, Domino donante, reuersuri sunt. Quòd autem nubes & caligo, quæ hæc prius loca possidebant, sole iterum reuerso, trans mare effu-

Multi credunt in Christum.

1. Tim. 2.

1. Cor. 13.
Rex Nortmannorū, quos hodie Noruegos vocāt, nō admittit sanctum Ludgerū. Visio sancti Ludgeri.

Heriburga, soror S. Ludgeri.

Exponit visum.

Thren. 3.

re effugata sunt, portēdit mala, quę Nortmanni prius alijs irrogabant, alijs alta pace exultantibus, in semetipfos postremo esse retorquenda. Adhęc cum sancti viri soror, audita genitralis soli desolatione, fletet, & se his malis nō reservari, sed antea de hac vita exire optaret. Non ita erit, inquit, beatus Ludgerus. Ego quidem ista non videbo: quia prius vitę cursum cōsummabo: tu verō & mihi superuictura, & superuentura tribulatio. nis mala es visura. Cuius rei vaticinium nos iam non tam ex eius dictis credimus, quā rebus ipsis cognoscimus. Siquidem, iuxta eius prophetiam, & soror ei superuixit, & mala, quę prędixerat, vidit: & quandiu ipse in corpore fuit, nullam Frisia perturbationem passa, hęc vel vnquam fieri posse, incredibile iudicabat.

De irruptione Nortmannorum. Cap. 17.

Post eius verō obitum sequenti statim anno nauali classe illuc aduecti, plura per plures ibi annos mala & miseranda fecerunt. Nam substantia ablata, ecclesijs incensis, monasterijs destructis, hominibus partim occisis, partim captiuatis, loca illa maritima penē in solitudinem sunt redacta. Sed quia ipsos Nortmannos in sua iam viscera videmus conuersos, pacem quoquē, iuxta sancti promissum, locis, quę vastauerunt, Dei credimus miseratione reddendam, piratis, qui hactenus maria & vicina eis flumina clauserant, vel bello, vel naufragio, vel morbo, vel quocunq; alio modo consumptis. Qua in re considerare diligentius libet, quantę sanctitatis & meriti vir iste apud Deum fuerit, cui & superuentura mala ostendit, & tamē hęc in diebus suis noluit euenire. Quia enim propter inhabitantium peccata hęc euenire necesse erat, meritis tamen eius & precibus hęc, ipso viuente, non esse superuentura ostendit, sui nimirum promissi memor Dominus, quo per prophetam repromittit, se pusillum aut grande non facturum, nisi prius reuelaret seruis suis prophetis. Quocirca Dominus iustus & misericors, dum mala futura prędicit, quid aliud admonet, nisi vt eum precibus flectamus, aut morum emendatione auertamus? Verē, vt diximus, misericors & pius, verē, iuxta psalmographum, iustus in omnibus vijs suis. Pietatis nanque fuit, vt declinarentur, prędici: iustitię verō declinare nolentes feriri.

Nortmannorum populatioes & crudelitas.

Amos,

Psal. 144.

Vt diuinitus illi ostensus sit locus fundandi monasterij. Cap. 18.

Igitur sanctus Ludgerus futuram maritimę regionis desolationem recognoscens, animum quidem ab ædificando ibi monasterio reuocauit: sed vbi construere posset, sedulus tractauit. Itaq; accessibilia maris vicinitate prædonibus loca omnino deuitans, persuadebat religiosis & Deum timentibus personis, vt si quid de hæreditatis suę proprietate Dei seruitio tradere vellent, hoc in illis facerent locis, quō impetus gentilium attingere nequiret. Vndē cum ex huiusmodi locis vnus in Vuithmundi iuxta fluum Ista, alter in loco, qui ad Cruces dicitur, iuxta fluum Arnapa, ad reliquias, quas ab Apostolico acceperat, traderentur: in vno eorum monasterij ædificationem inchoare pensauit. Sed nē fortē iudicium suum in loci electione erraret, Dei su per hoc voluntatem consulendam putauit. Proindē cum huius rei gratia quadam nocte ad Cruces in niue maxima pernoctaret, Diuina reuelatione monasterium ibi etiam esse non posse cognouit: sed locum esse in saltu quodam iuxta fluum Rura, qui Vuiduberg vocaretur: ipsum fundando monasterio diuinitus iam esse dicatum: ibi monastica professionis iaciendū esse fundamentum. Quapropter cum dignas inde Deo gratias ageret, qui se diutius hęc illacque fluctuare non pareretur, & suę vię comitibus, quę diuinitus cognouerat, retulisset, ad promissum à Deo locum cum summa festinatione properauit. Actum est hoc ante datum sibi episcopatum nouem fermē annis. Quapropter quanuis actutum ordiri ædificationem vellet, locus tamen syluosisissimus, & sitiorum necessariorum remotio, hoc ipsum, vt potē inter externos positum, perficere non permiserunt.

Diuinitus docetur, vbi struendum sit cœnobium.

Vt Saxones sint conuersi ad fidem, & S. Ludgerus creatus episcopus. Cap. 19.

EA ferē tempestate Saxones ab idolatria conuersi, fidem Christi & baptismatis gratiam perceperunt. Vndē Victoriosissimus Imperator Carolus, cuius partim beneficijs, partim districtione ad fidem sunt coacti, Ludgerum eis in parte Saxonie Occidentali præfecit. Itā somnium adimpletum est, quod olim de illis tribus acerbis sanctus vir viderat, quod trium plebium gubernacula significare diximus. Siquidem duarum, vnus in Brabant, alterius in Frisia, iam antea curam suscepit: tertię illi sollicitudo, id est, episcopatus * Mimigernefordensis ecclesię commissus

Saxones dant nomen Christo.

* Hodie,

N n est:

Monastic.
riensis di.
citur.
1. Tim. 3.

est: in qua tamen ecclesia sine ordine pontificali annis ferè duodecim mansit. Nam quia nouerat dixisse Apostolum: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: opus quidem episcopi pro viribus agere cœpit, gradum autem recipere renuit. Ità quod oneris erat, suscipiens, quod honoris declinans: quod inflare poterat, cauit: quod ædificare, subiuit. Proindè diœcesim sibi commissam sine episcopo esse nolens, & tamen ipse episcopus esse declinans, eorum aliquem, quos ipse enutrierat, pontificalem pro se suscipere gradum sedulus postulauit. Quod cum Hildebaldus, qui tunc Coloniensem metropolim habebat, & sancto viro amicissimus erat, omninò fieri nollet:

Hildebaldus Coloniensis episcopus.

1. Tim. 3.

sed illum magis, vt episcopus consecraretur, obsecraret, & esse dignum tantam dignitatem eum percipere: respondit, se suæ indignitatis conscium, illam Apostoli sententiam vereri, qua dicit, oportere episcopum irreprehensibilem esse: se in multis esse reprehensibilem: & idè contra Apostolicam autoritatem ad tam altum ordinem aspi-rare non audere. Cui cum Hildebaldus diceret, hoc in se non fuisse completum, neque aliquem episcopatum iam percepturum, si illi soli, qui in nullo se reprehensibiles cognoscunt, sint percepturi: maximè cum principem Apostolorum Petrum reprehensibilem videri isdem Paulus describat: tandè vel authoritati eius cessit vel rationi, &

Gal. 2.

pontificium suscipere consensit. Verè vtròquè mirandus, vtròquè laudandus: qui & humanam laudem siue gloriam fugiens, tandiù nè ordinaretur, restitit, & cogitibus alijs inuitus quodam modò postremò consensit. Sicut enim qui ad oblatos nimis ardèter inhiat honores, superbiq̃ pestem non effugit: ità & qui impositis pertinaciter resistit, diuersa licèt via, superbiæ nihilominùs malum incurrit. Bonorum quippe proprium est, honores quidem non appetere, sed tamen impositos non recusare. Sic Moyses, sic innumerabiles alij sancti patres fecerunt: qui & mittenti Domino suæ infirmitatis causas humiliter obtenderunt, & iubenti non grauiter obtemperarunt. Vndè vel sancti Moyses, vel huius in re non dissimili factum paulisper comparandum videtur. Moyses olim ad duræ ceruicis Hebræorum populum missus, eorum incredulitatem questus est: sanctus Ludgerus ad duram nihilominùs & adhuc semichristianam Saxonum gètem pastor est destinatus. Ille cum virga pastorali, hic cum ferula episcopali. Ille se impediri-

Exod. 3.

ris & tardioris linguæ, ex quo ad eum Dominus locutus est, fuisse testatur: iste postquam per Apostolum audiuit: Oportet episcopum irreprehensibilem esse, indignum se episcopatu iudicauit. Ille dixit: Obsecro Domine, mitte quem missurus es: iste alium quod

1. Tim. 3.

Exod. 3.

què pro se ordinari sedulus postulauit. Postremò Moyses diuinis obtemperâs iussis, innumera in populo signa operatus est: sanctus Ludgerus commissam sibi plebem suscipiens, plura in ea & ipse miracula fecit. Quanti nanque perfidia cecitate solem iustitiæ & veram lucem Christum non agnoscentes, per eum illuminati sunt? Quanti iustitiæ

Miracula spiritualia.

execratione obturatas aures habentes, auditum receperunt? Quantorum ipse ora, prius in Dei laudibus muta, ad confitendum cum reserauit? Quantis ipse in bono opere torpentibus & aridis, vel errore aliquo claudicantibus, vel manuum officium, vel pedum restituit vsu? Quantos superbiæ hydrope inflatos mundialium rerum ambitione gibbosos, auaritiæ tenacitate recuruos, inuidiæ tabe languidos, tristitia seculi ægrotos, iræ furore insanos, ventris ingluuie turgidos, libidinis æstuatione febricitantes, virtutum antidoto sanauit? Quâtos postremò peccatorum iam enormitate defunctos quodam modò & sepultos, de ipsa morte & sepulcro resuscitauit? Proindè licèt ista signa, quæ in mentium salute & animarum curis, prædicationis officio spiritualiter operantur, longè his, quæ in corporibus medendis fiunt, præferantur: quia tamen ea, quæ corporaliter aguntur, mentem plerumquè familiarius tangunt, & visibiliter admota, quasi quadam manu pulsant, pauca de his quoquè perstringenda esse putamus.

Vt cæcum illuminârit. Cap. 20.

Quodam tempore cum Euangelizandi gratia vir Dei Ludgerus ad quandam in Frisia villam, nomine Heliguerde, accessisset, inter alios, qui illuc ad audiendum eum confluerat, quidam etiam cæcus aduenit. Is Bernleef cognomento, vicinis suis admodum charus erat: quia antiquorum actus regum quæ certamina more gentis suæ, non inurbanè cantare nouerat: sed per triennium ita erat continua cæcitate depressus, vt nullum sibi lumen vel extremæ visionis remaneret. Vndè qui aderant, cum sancto viro oblaturi, orabant, vt pro eius illuminatione Dominum precaretur. Quod ille facere distulit, non negauit. nam quia iam ad mensam positus, secretò facere nequiuit, propter humanam gloriam vitandam, in conspectu con-

Nota sancti viri modestiam.

uiuantium hoc facere noluit. Miraculorum quippe operationem, magnorum dixit esse. se virorum: se gratia curationum omninò indignum esse: illi quoque mentis salutem magis esse necessariam: de eius sorde, exteriores ei fortè tenebras euenisse: de interna illuminatione priùs studendum: sic exteriores consequenter tenebras fore pellendas. Proindè interrogauit, si peccata sua confiteri & pœnitentiam pro his accipere & agere uellet. Quod cum ille se uelle respondisset: Crastina, inquit, die ad me venire matura sponsonem tuam factis adimpleturus. Quod si feceris, non infructuosum tibi fore no- ueris. Potens est enim Deus & peccatis tuis veniam tribuere, & amissam tibi denuò lu- cem condonare. Qua ille spe animatus, lætus diem sequentem expectauit. Vix nox transierat, cum ille primo diluculo surgens, ad sanctum virum properare cœpit. Ve- rum quia ipse de illo iam aliquantum loco progressus erat, in itinere eum consecutus est. Quem ut uidit, accepto per frenum eius caballo, à turba, quæ eum sequebatur, seorsum duxit: & ibi confitenti peccata sua pœnitentiam indixit. Deindè signum sanctæ crucis oculis eius imposuit, & tenens manum suam coram eo, interrogauit si aliquid uideret. At ille cum magno gaudio se manum eius uidere respondit. O verè euangeli- cum discipulum. O verè Christi in omnibus imitatore. Nam sicut ipse olim paralytico sibi oblato, peccata priùs indulgit, & sic corporalem salutem condonauit: ita & iste huic cæco pro peccatis suis priùs pœnitentiã indixit, & ita demùm exteriorem curam adhibendam esse putauit. Ità cæcus paulatim visu resumpto, cum illo ad villam, quæ proxima erat, peruenit. Proindè vir beatus explorare uolens, si visum integrè recepisset, interrogauit si villam, cui appropinquabant, cognoscere posset. At ille non solum eam proprio statim vocabulo nominauit, sed & arbores & singula quæque ædificia ei singulatim ostendit. Vnde beatus Ludgerus factam virtutem ad diuinam gloriam referens: Saluatori, inquit, tuo gratias age, neque meæ in hoc facto aliquid uirtuti ascribas. Caro non prodest quicquam: spiritus est, qui uiuificat. Ipse quippe te illuminauit, qui illuminator est omnium Deus. Deindè cum uenissent ad villam, quæ Vuscuurd appellabatur, eum secum in ecclesia orare & Deo pro sua illuminatione gratias agere fecit. Quibus expletis, sacramento eum constrinxit, nè cui ante obitum sui diem per se uiuif- se illuminationem indicaret. Paruit ille, licet inuitus, uiri Dei præceptis: & ipso quidem uiuente nulli hoc publicauit, sed post eius demùm dormitionem, qualiter ab eo per diu- nam uirtutem esset illuminatus, confessus est. Deniq; ut admirationem subitanæ illu- minationis tolleret, cæcitate aliquandiu simulata, ductu aliorum utebatur. Post, quasi sensim uideret, inspiciens, pristinæ luci diuinitus restitutum esse restatus est. In quo san- cti Ludgeri facto conijcere possumus, quanta de his eius uirtutibus lateant, quas uel so- lus teste Deo, fecit: uel ita in alijs perpetravit, ut eas ante suam mortem publicari ue- taret. Potuit enim cõtingere plerisque, ex illis, quos sanauerat, ante suum obitum transi- re. Itaque iste cæcus, ut comperimus, signorum, quæ per eum Dominus operatus est, fuit initium. De cuius testimonio minus hæsitabit, qui uitæ eius probitatem & pium in Domino studiũ recognoscit. Nam quantum coniuiali esset vinculo alligatus, post suam tamen illuminationem eruditos quosque uitos frequentare, & psalmos ab eis, uel si quid aliud ex scripturis poterat, discere consueuit. Cuius studio sanctus Ludgerus dele- ctatus, eius industria in fidei quoque causa utendum putauit. Quia enim illis diebus Fri- sia à fide secundò defecit, & famulis Dei indè expulsis, ipse ad eos accessum habere ne- quinit, per illum paruulæ saltem ætati consulere uoluit, si perfectæ nequireret. Proindè quia à multis diligebatur, & de eo, ut potè laico, nulla huiusmodi suspicio haberi pote- rat, per singulorum domos eum discurrere iussit, dato præcepto, ut persuasis matronis, quarum ingenium naturali conditione ad credendum esse facilius nouerat, moritu- ros earum infantulos benedicta simpliciter aqua in nomine Domini cum inuocatio- ne sanctæ Trinitatis baptizaret. Cuius ille iussis libenter obtemperans, octodecim in- fantes baptizauit: qui omnes in albis defuncti sunt, exceptis duobus, quos sanctus sa- cerdos, pace reddita, sancti christinatis inunctione & manuum impositione firmauit. Ità memoratus vir in percepta illuminatione usq; ad decrepitam ætatem permanfit. Cui cum iam morituro uxor suæ solitudinis causas quæstas, se ei superuivere non posse cum lachrymis testaretur: Si ego, inquit, à Domino aliquid impetrare potuero, post meum obitum non longo tempore in hoc seculo es uictura. Hanc eius uocem mors corporis subsecuta est, & eius nihilominus mortem uxor, quæ tum sana & incolumis erat, die quintodecimo moriendo secuta est. Quod ideo, licet extraordinariè positum alicui possit uideri, narrauimus, ut factæ illuminationis testimonium ex merito atte-

Obserua hæc.

Audit cæci confessionē, & sic lumē restituit.

Lu.

Iohan. 6.

En sancti uiri humi- litatem.

Primum S. Ludgeri miraculū.

Laico uir- tur ad bap- tizandum, quia sacer- dote non potuit.

Confirmatio- nis sa- cramentū.

stantis probetur. Igitur libet considerare in Dei & proximi dilectione, vel sancti Ludgeri feruorem, vel nostrū vicissim teporem. Ille & apostatarū incrementis baptismatis sacramenta procurauit: nos Christianorum soboli illud in summa mortis necessitate præbere recusamus. Ille nolentibus & omnino repellentibus Dei gratiam vltro, neus irrogauit: nos petentibus & quodammodo nos trahentibus eam retrahimus. Ille, quia per sacerdotem non valuit, saltem per laicum protoplasti reatu obnoxius succurrendum putauit: nos originali peccato obligatos, ante oculos sacerdotum, vt ita dixerimus, mori videmus, nec dolemus. Proinde ille in psecutione Ecclesiæ impleuit, quod nos in pace eius facere vel indignum vel laboriosum iudicamus. Quocirca pro diuersitate meritorum dispar quoque præmium accipientes: ille in singulis, quos Dei gratia saluauit, coronabitur: nos sine pœnitentia, nisi satisfecerimus, in singulis, qui nostra negligentia periērent, pœnas luemus.

*
De melle ei transmissio. Cap. 21.

ALio itidem tempore dum diocesi ipse suam pastorali officio circumiret, ad ecclesiam suam in loco qui Billerbecki vocatur, venit. Erat ibi vicina quædam mulier, genere quidem nobilis, sed illicito matrimonio incestuosa. Hæc beatum virum illuc aduenire cognoscens, cum ab intentione, qua huiusmodi copulam dissoluere parabat, muneribus auertere, & animos eius flectere tentauit. Denique vas testium prægrande melle plenum ei quasi pro benedictione misit. Ille abstinthiam aritudinem sub melle latere non ignorans, & sciens munera excæcare etiam oculos sapientium, omnino illud suscipere recusauit, dicens ei se participare non posse, quæ se illicito connubio alienam ab Ecclesia fecisset: indignum quoque sibi videri, si postulata nō facturus, eius eulogium suscepisset: sciret magis, se nunquam, Domino volente, cessaturum, nisi illud non tam coniugium, quam incestum factū diuortio dissociaret. Itā illi qui missi fuerant, à sacerdote simul cum munere repulsi, plerisque ex discipulis eius conuenerunt, vt ipsi saltem transmissum eulogiū susciperent, orantes. Illi cupiditate ducti, mel ab eis, episcopo nesciente, susceperunt, & se ei persuasuros repro miserunt. Et quia repente alium, vbi reponerent, locum inuenire nequiverunt, sub altare linteis vndique coopertum illud locauerunt. Iamque aderat tempus, quo sacerdos Missam celebrare debebat. Cum iam coram altari stans, os ad orationem aperuisset, vas illud, quod sub altari erat, crepuit, & melle effuso, minutatim discissum est, ac si pro oratione lapidem in illud iccisset. Itā melle foras elato, omnes in commune Dominum laudauerunt, & seruum suum Ludgerum, cuius meritum vel euangelici exempli imitatione commendatur, vel tanti miraculi indicio declaratur. Nam si præco Dominus & baptista Iohānes laudatur, quod regem, qui fratris uxorem ipso viuo habebat, increpauit, quomodo non sanctus Ludgerus omni laude dignus habeatur, qui incestum non solum corripuit, sed & terrendis alijs de patria exturbauit? Ille persecutioni Herodiadis non cessit: iste nobilis adæque mulieris muneribus à iustitia tramite deflecti nequiuit. Vtrique à mulieribus, vtrique ab incestis, quanuis diuerso modo tentantur: ille minis, iste blanditijs. Ille postremo pro veritate in carcerem trusus, ad vltimum gladio percussus est: iste nihilominus, iuxta Apostolum, qui huiusmodi homines tradere satanæ in interitum carnis præcepit, illos, qui incestum commiserunt, pœnitentia mortificauit, vt spiritus viuificaret.

De sturione non sine miraculo capto. Cap. 22.

EA ferè tempestate isdem sacerdos prædicationis gratia Frisiam adiuit. Cumque ad ecclesiam suam in loco, qui dicitur Heleri, iuxta fluium Ladam venisset, propter hospites, qui cum frequentabant, petijt loci illius piscatores, vt sibi alium quem sturionem comprehensum offerret. Illi iam tempus huius capturæ præterisse responderunt, & appropinquare hyemale iam tempus, quo huiusmodi pisces capi non solent. Sed Deus, inquit, filij, temporum conditor, cum tempore non transisset. Ire ergo, facite quæ dixi: captura, Deo volente, proueniet. Potēs est enim Deus desiderata seruis suis omni tempore præstare. Proinde cum illi voluntati eius satisfacere & mandatis obtemperare pararent, eleuatis sursum oculis, viderunt in aëre quasi alitem, qui volatu paulatim demisso, aquis appropinquās, nō longè ab eis in ipsas cecidit. Quod illi auspiciū diuinitus euenire credentes, in illo loco quo auis primū incidit, rete lætauerunt. Neque ista spes, quam de virtute & meritis sancti viri conceperant, Siqui.

Siquidem miræ magnitudinis sturionem ilicò compræhenderunt: quem cum gaudio sancto viro allatum, capturæ ei prouentum per ordinem narrauerunt. Ille more solito cuncta ad Dei gloriam referens, & sibi nihil tribuens: Agamus, inquit, omnipotenti Deo gratias, bonorum omnium auctori, qui dat escam omni carni. Proindè nè meæ hoc virtuti ascribatis, neq; meis hoc factum meritis vel ipsi putetis, vel alijs referatis. Deus est enim, qui omnibus quorum oculi in eum sperant, dat escam in tempore opportuno, aperiens manum suam, & implens omne animal benedictione: ipsi gloria in secula, Amen. Ità nimirum tria in hoc sancti viri factò videmus vel miranda esse, vel laudanda, futurorum scilicet notitiam, miraculi operationem, miraculi non publicandi humilitatem. Nouerat enim scripturæ: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Et idèò quantum in se fuit, omnes suas latere cupiebat virtutes, & reticere præcepit, non inuidus suarum virtutum, sed eius imitator, qui, vt in Euangelio legitur, miracula, quæ propter aliorum salutem reticenda non esse cognouit, vt nobis exemplum præberet, reticere mandauit. Sed occultorum cognitor & arbiter Deus, & hanc eius voluntatem corauit, qua se humiliter contra iactantiæ vitium custodire curauit: & tamen ad sui nominis gloriam & audientium ædificationem, eius merita signorum ostensionibus publicauit, & in notitiam hominum adduxit.

Capitulum
sturio in-
gens non
absque mi-
raculo.
Psal. 135.
Psal. 144.

Eccles. 3.

Matth. 8.

De cæco, quem non spontè sanauit. Cap. 23.

Verùm Ludgerus, quanuis cuncta huiusmodi opera occultare vellet, non tamen hæc Deo reuelante vsquequæquè effecit. Villa est in Saxonia in pago Sudergo, quæ Alna nuncupatur. Ad hanc dum parochias suas circumiens ueniret, die quadam sedente eo ad mensam, audiebatur pauper clamare foris, anxie obsecrans, vt episcopus cæcum hominem respicere dignaretur. Festinauit diaconus, cuius id erat officij, putans vnum esse de pauperibus, qui stipem peteret: sumensque panem & cibum, porrexit illi. Renuit ille accipere, aliud sibi dicens esse necessarium. Deferebatur potus: ille nec hoc se velle respondit: nec propter stipem petendam uenisse, sed vt ante episcopum intromitteretur, vt cæco homini subueniret. At diaconus non intellecto quid postularer, dimisso illo, in domum regressus est. Porro cum ille foris relictus, iterato diu clamore vociferaretur, tandem circumspectiens Ludgerus: *Quare,* inquit, ad diaconum, tam diu vis dissimulare quod audis? *Qui* respondit: *Detuli ei cibum potumque, sed ille nihil horum curat. Nummum, ait, da ei. Quod cum fecisset, & hoc nihilominus sperneretur, iussit eum episcopus ad se introduci. Dum introductus esset, ait ei: Quid frater habes, quid est, quod expetis? Ille respondit: Fac vt videam, obsecro te pater, per amorem Dei. Videas, inquit Ludgerus, per amorem Dei. Et mirum in modum, cum hoc non imperando dixerit, sed tantum miratus petitionem, similia verba responderit, statim ille vidit, iussusque accedere ad mensam, lætior comedit & bibit, abijtque in viam suam.*

S. Ludgerus
clare
se vult, sed
nō potest.

Viderem
admiran-
dam.

De suscitato Buddone. Cap. 24.

Ferebant autem veracissimi viri de discipulis eius, quod quodam tempore, dum ad comitatum pergens, per Prouinciales, qui Hassi dicuntur, iter ageret, per orationes eius homo mortuus reuixerit. Qui scilicet propter furtum caballorum Vuidekindi Saxonum ducis huic morti adiudicatus sit, vt in campo ad stipitem ligatus, iactatus in eum sudibus acutis & lapidibus, necaretur. Quod dum factum esset, corpus exanime in campo relictum sit. Venit autem Ludgerus secus locum, & comperito, quod Christianus fuerit, mittens ad Vuidekindum, impetrarit ad humandum corpus. Deindè discerpta totius corporis membra pallio colligi iusserit, & inferri in tentorium suum, donec humando copori sepulcrum pararetur. Dum ad hoc ventum esset, vt elatum de tētorio, in fossam poneretur, iuxta stans episcopus: *Efferte eum,* ait, *et tumulo: nanque illi spiritus inest.* Qui dum eleuatus esset, respirare cœpit. Et iterum illatus in tentorium, oblato potu, resocillabatur: ligariq; iussit episcopus vulnera eius, & in tempore pauco conualuit. Stat adhuc in eo loco lapidea crux, in monumentum miraculi huius ab incolis erecta: & ex nomine eiusdē viri, qui Buddo vocatus est, campus ille Buddonfeld vsque hodiè vocatur.

Nota gen-
supplicij.

Excitatur
homo om-
nibus mē-
bris dilace-
ratus.

De homine suspensio in patibulo. Cap. 25.

Oppidum est in Saxonia notum plurimis, Meppea nominatum: in cuius vicinia dum antistes sanctus Frisiam pergens deueniret, adspexit haud longè à via vulgi concilium, die Dominica congregatum. Illuc itaque diuertit, volens cognoscere, quæ causa huiusmodi conuenticuli esset tali die, viditq; in colle, què circumuallauerant, reo cuidam suspendium præparari. Accedensq; propius affatus est eos blandè, postulans sibi concedi hominem: aut si necesse esset eum interfici, hoc eodie non facerent: magis ipsi ad ecclesiam, Missas audiri, conuenirent. Cumq; nil horum à rusticis impetrare posset, contumeliosus in super verbis clerico insultantibus: et enim ad suam parochiam locus ille non pertinebat: vix obtinere potuit, vt parumpè cum homine loqui super eius poenitentia permitterent. Factum est hoc: discessit episcopus, & homo in patibulum est suspensus. At verò vespere illius diei, cum antistes itineris sex ab eo loco miliaria peregisset, manens in villa, quæ vocatur Aschentorp, enueniens homo ille, quem paulò antè suspenderant, ad pedes episcopi corruit. Mirantibus ac sciscitantibus, quomodò de eo gereretur, rem taliter pandit: Dum ego, inquit, episcopo indè digressus sursum in patibulum traherer, videbam duos, incredibilis decoris viros à latere episcopi equitantes, & aliquandiu pariter cum eo loqui. Dehinc post paululum alter festinè rediens, nescio quid mihi pendentem supposuit: super quod firmiter stans, cruciatum non sentiebam, donè dispersis his, qui me suspenderant, & ad occasum vergente sole, me idem ipse deponeret. Deposuit itaque, iussit ocyus iter vestrum sequi, & pro concessa vita sacro antistiti gratias agere, quam ipse, dum à fatuis contemneretur, à Domino impetrarit. Adiditque nullo pacto se scire posse, qualiter post verum Dei tantum via spatium in momento percucurrerit. Ferunt & alia miranda venerabilis viri de discipulis eius, à B. Ludgero gesta vel dicta, quæ cuncta ponere, immoderatiois fortassè prolixitatis videbitur.

Homo suspensus ad mirabiliter liberatur.

Mira sunt hæc.

Quid erga contumaces rusticos actum sit. Cap. 26.

Igitur res quam narraturi sumus, viri veracissimi aduocati quondam nostri, Botholdi nobis relatione innotuit. Oppidum nanque est haud longè à monasterio * V. bitum nuncupato, in quo vir Dei mansum, dato precio, à quodam viro comparauerat, quem postea ipse, à malignis quibusdam amicis suis persuasus cœpit denegare. Inuito nanque consilio inter se, statuerunt hoc, vt si iuste & rationabiliter nequirent, saltem iniuste ac violenter retinerent: quippe virum Dei contemnentem, eique inuidentes. Facto itaque hac de re concilio, aderat episcopus, sed ea hora nihil praualluit. Iterum concilio collecto, similiter actum est. Tertio verò concilio nihilominus factum, cum episcopus præfens adesset, eique iam multa contumeliarum verba illata fuissent, quidam etiam rusticus admodum contemptibilis atque omnino deformis, huiusmodi verbis circumstantes alloquitur: Nonne grandis est confusio, quod peregrinus hic nostram hereditatem sibi met vsurpare præsumit? Audiens ergo venerabilis pontifex, post tergum respexit, volens cognoscere, quisnam esset qui talia loqueretur. Is verò ad spectum Episcopi niscus deuitare, caput post tergum vertit, quasi non hoc ab ipso, sed ab alio aliquo diceretur: statimque collum eius inflexibile factum, vsque ad finem vitæ permansit, & ob hanc causam Caco est appellatus. Præfati igitur rustici, huius facti visio miraculo, conlibenter reddiderunt, quod pertinaciter negauerant.

Nota diuina nam ultionem in hominem contumeliosum.

Quam religiose vir sanctus diuina officia peregerit. Cap. 27.

Porrò quia in superioribus sanctorum officiorum incidit mentio, prætereundum non æstimo & id, quod narrant: quia dum ad opus Dominicum vir Dei staret, ineffabiliter timorata intentione fixaque mente manserit. Aliquando dum in itinere esset, lectus illi ad vicinum focum construebatur. Vnde dum noctu stans iuxta lectum, matutinales laudes cum clericis caneret, testis cinere prunis, fumus euaporans in faciem illi exhalauit. Ille quasi nihil sentiens, immotus mente stabat & corpore. At vnus ex clericis auferre volens incommodum hoc, curuato genu carbonem detexit, & insufflans sopitos suscitauit ignes. Manè autem vocans clericum, districtè sciscitatus est, quare huius mentis fuerit, vt sacris hymnis dimissis, se potius incuruauerit ad construendum focum: & poenitentiam aliquot dierum illi indicens, clericos docuit, dum ad opus diuinum assistitur, omnes occurrentes cogitatio

Inter precandam quam fuerit Deo intentus.

Nota viri sancti zelum.

DE S. LVDGERO EPISCOPO MONAST.

tionēs amouendas, & quantum humani cordis fugacitas patitur, & primitiūs diuina clemētia suppetit, nil aliud cogitandum, nil agendum.

Vt Vuerdinam adierit, & suis precibus nemus enerterit. Cap. 28.

EO adhuc tempore locus, quem sanctum Ludgerum in Vuerdina comparasse diximus, incultus & inhabitabilis erat. Nam plurimæ eius occupationes, quibus in iugi prædicationis instantia, in solitudine ecclesiariū, in cura plebis commissa iugiter occupatus tenebatur, ad hoc eum ad illud vsq; tempus vacare non permittebant. Itaq; informatæ Christianæ religionis moribus plebe, constructis pro loco rursi sibi commissoriū diuersitate, vel monasterijs, vel ecclesijs, ad cōstruendū in memorato loco monachorum cōnobiū animum conuertit. Assumptisque secum, quos huic operi necessarios sciuit, ad ipsum profectus est. Erat ibi nemus quoddam, arborum opacitate & arbutorum densitate vndiq; conclusum. ibi fixis tentorijs, manē primo arbores diruere, & locum ponendis ædificijs expurgare, si qua facultas daretur, disponebant. Quod tamen fieri illis posse omnino impossibile videbatur. Vndē & beatum virum à sua intentione penitus reuocare studētes, dixerunt incredibile prorsus videri, illum vnquam locum habitabilem fieri posse: quoniam arborum densitate & ramorum obductione, cælum quoque ipsum absconderetur. At ille spem suam in Domino ponens: *Quæ hominibus, inquit, impossibilia sunt, Deo possibilia sunt.* Proindē in ipsum speremus, in ipsum credamus: qui non solum ipse omnia potest, sed & credenti omnia possibilia esse promittit. Itā nocte ingruente, cum tēporiūs ad vigilias nocturnales surrexissent, post peractum officium, sese cubitum denuō receperunt. Cumque iam omnes dormire putaret, silenter exurrexit, & tentorium egressus, paululum orationis gratia secessit. Sed quia quidam ex eius contubernio clericus, nomine Thiadbaldu, eadem hora vigilauit, ipsum confestim forās exeuntem secutus est. Quod mox vir Dei cognouit, & paulisper quasi pro horæ inspectione substitit: Deindē tabernaculum ingressus, cum rursus obdormientem prætolari cœpit. Quod cum fieri puraret, rursus exiit: sed eundem iterum clericus, quem diximus, pedetentim subsecutus est. Itā secunda quoque vice oratione eius intercepta, clericum stratum suum repetere, nec ante lucem exurgere præcepit. Ipse quoque, vt eius curiositatem deluderet, sese cubitum recepit. Cumque aliquandiu expectaret, & iam neminem vigilare putaret, tentorium exurrexit, & egressus, sub quadam se arbore in orationem proiecit. Verū cum memoratus clericus eum contra autoritatis suæ præceptum sequi non auderet, & omnino, quid agere vellet, explorare intenderet, papilione iuxta lectum suum eleuato, in oratione positum vidit. Erat enim nox, luna & stellis lucentibus, admodum clara. Cumque diutissimè orasset, & se per spiritum à Deo auditum cognouisset, tentorium cunctis, vt putabat, ignorantibus repetiuit. Mutata ilicō, quæ tunc erat, serenitas, obscurata luna, obducta astra, & ventis hincindē exurgentibus, tempestas nimia subsecuta est. Cadebant annosa circumquaque arbuta, & cum magno licet omnium timore, ipsa mundi elementa famulo Dei militabant. Nam cum diluculo exurrexissent, videbant syluam hincindē erutam, fundando monasterio locum satis amplum dedisse, & arbores passim iacentes, sufficientem lignorum ad ædificationem copiam præbuisse. Itā quod manu humana aut nequaquam, aut vix per longa temporū spatia effici poterat, Diuina potenter maiestas in momento effecit. Rari quique frutices & arbutula minores derelictæ sunt, quæ ab operarijs facile vel extirpari, vel præcidi valerent. Vndē sanctus Ludgerus cum die iam clara suos reliquo operi instare horraretur, eos percontari gratulabundus cœpit, an ne adhuc cælum se ex illo loco crederent conspecturos. Proindē intueri libet, quanta in eo fuerit fides, cuius munere tanta pars syluæ in momento euersa, cuius beneficio locus ad monasterium satis amplus datus est. Nam cum montes transferri, iuxta euāgelicam simul & apostolicam sententiam, clarissima fidei indicia habeantur, & ipse non minorem in eradicandis arboribus virtutem sit operatus: non absurdè credimus, hoc quoque ipsum per diuinam potuisse gratiam, si vel necessitas exegisset, vel ipse postulare voluisset. Neque enim distare videmus, vtrum quis montes & arbores orationē transferat, an euertat, cum vtrunque humanis viribus impossibile esse apertissimum sit. Et Deum quidem hoc potuisse, non dubium est: sed per eum istud aliud potius fecisse credendus est: quia maius est tollere impedimenta, necessaria reseruare. Locum quippe fundando monasterio, euersis arboribus, dedit: ligna ædificationi necessaria non subtraxit. Itā olim pueris

Magna fandi viri in Deū fiducia. Matth. 19. Mar. 9.

Vir sanctus precibus suis multas euertit arbores, vbi sit locus construendō cōnobiō.

Mar. 17. 1. Cor. 13.

illis tribus, quos rex Babylonis in fornacem mitti præcepit, ligamenta, quæ impedi-
mento erant, ignis absumpsit: vestimenta, quæ v sui erant, non attigit.

De arbore, quæ remansit non diruta. Cap. 29.

Verum vt ad ceptam narrationem redeamus, ex arboribus, quas intra spa-
tium fundandi monasterij corruisse diximus, vna solum non diruta re-
mansit, sub qua eadem nocte vir Dei orauit: sub hac, fellula iam luce cla-
ra posita, suos ad operandum hortabatur. Ibi quidam ad eum ex eius cle-
ricis, nomine Odilgrimus, ex itinere, quò directus fuerat, venit: quem inter mutua,
quæ habuerunt, colloquia ipse interrogauit, quid sibi de illo loco videretur, vtrum ne
eum monachorum collegio congruum arbitrareretur? At ille vultum eius solito clario-
rem videns: In vestra, inquit, facie, video hoc opus sine Dei voluntate non esse incho-
atum, & locum iam olim à Deo electum, opportunissimum diuino seruitio futurum.
Qua eius responsione delectatus: Gratias, ait, habe, quòd secundum voluntatem me-
am locutus, benevolentiam, quòd solum homo potest, tuam ostendis: cæterum effe-
ctus in Dei est potestate constitutus. Illud sanè te nôsse volo, quòd tamen alijs, me viuo,
te publicare interdico, in hoc loco me diem iudicij expectaturum, & corpore exutum
me, hic, vbi nunc sedeo, monumentum habiturum. Ità clericus arborem, quandiu
ibi stetit, diligenter obseruauit. Sed cum postea in vsum ecclesiæ, quæ ad Occidentalem
eius partem construebatur, præcisa esset, lapidem in eodem loco, nullo alio sciente,
pro signo infodit, qui ibidem, cum postea sepulcrum sancto viro foderetur, inuentus &
effossus est.

Prædicat
loci sepul-
cri sui.

De discretione spirituum ei data diuinitus. Cap. 30.

Igitur quanuis plura quoque sanctus Ludgerus mirabiliter per diuinam gratiam
vel fecisse dicatur, vel prophetasse, hæc tamen pauca de multis nunc sufficere cre-
dimus. Ad ostendenda quippe eius merita, ad procuranda audientibus exempla, id
ipsum pauca valent, quòd plura: quanuis pauca non iurè dicantur, vbi cuncta pe-
nè, quæ Apostolus connumerat, gratiarum dona inueniuntur. Nā cum diuersa charitatis
nè, quæ Apostolus dixisset: Alij quidem, inquiens, per spiritum datur sermo sapientiæ: alij
autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gra-
tia sanitarum in vno spiritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij
genera linguarum, alij interpretatio sermonum: quæ quidē alijs plerumque singula lin-
gulis dantur, sed in sancto Ludgero cuncta simul fuerunt. Habuit quippe sermonem sa-
pientiæ, qua non solum ipse Deum intellectu compræhendit, & quodam dilectionis
sapore percepit, sed etiam alijs, qualiter credendus esset, aperuit. Habuit sermonem sci-
entiæ, qua, iuxta Apostolicum illud, plerisque zelum Dei habere, didicit, sed nõ secun-
dum scientiam: qualiter Deus colendus, qualiter proximus diligendus, qualiter per om-
nia viuendum esset, & ipse sciuit, & alijs patefecit. Habuit fidem, qua tanta nonnunquam
contra ius naturæ & rerum ordinem meruit. Habuit gratiam curationum, quia incom-
moditatibus & infirmitatibus corporum plerumque medicatus est. Habuit operationem
virtutum, qua mira frequenter vel inuisibiliter intus, vel visibiliter foris operatus est.
Habuit prophetiam, qua alijs abscondita, sapius & longè post futura prædixit. Habuit
discretionem spirituum, qua vel vtilium vel inutilium suasores & patratores iustæ lan-
cis trutina discreuit. Habuit & genera linguarum: quas etsi omnes non nôsset, Thuidi-
scam tamen & Latinam, nè plures dicamus, id est, Barbaram & Romanam, non igno-
rauit. Habuit quoque interpretationem sermonum, qua populis incessanter scripturaram
sacramenta elucidauit. Huiusmodi virtutum prærogatiuis beatissimam illius conuer-
sationem diuina largitio semper comitabatur.

1. Cor. 12.

Vt D. Lud-
gerus variis
Dei charita-
tibus ha-
buerit
Rom. 16.

Thuidi-
scâ, id est,
Teutonici-
cam.

De doctrina & ingenio eius. Cap. 31.

Erat enim isdem sanctus Ludgerus in scripturis sacris non mediocriter erudi-
tus, quòd in plerisque opusculis, quæ ipse fecit, liquido apparet. Nam ea, quæ
in passione sancti Martyris Bonifacij de eo prætermissa nouerat, primordia sci-
licet vitæ eius, aduentum atque ordinationem, pulchro sermone conscripsit.
Composuit & libellum de vita suorum quondam doctorum, venerabilium æquè sa-
cerdotum, Gregorij & Albrici: in quo vel ingenij eius acumen, vel eloquij splendor
elucet. Quòdque non minima admiratione eget, inter varias occupationes, quibus
in dictando, prædicando, orando iugiter occupatus tenebatur, discipulis quotidie su-
is diuinas scripturas semotim tradere consuevit, & profundiora quæque eis explanare.

Scripta S.
Ludgeri.

Quic.

Quicquid in ipsis morale esse videbatur, auditoribus suis sedulo commendauit: quicquid alios docuit, ipse prius impleuit. Ita suis duplici consulebat modo: durioribus & simplicioribus, vita: intelligentioribus, lingua. Illos exemplis, istos verbis ad veritatis viam trahebat. Vnde non immerito tale * præconium merebatur, talem eius esse doctrinam, qualem & vitam: talem vitam, qualem doctrinam: ita eum docere, vt facere: ita facere, vt docere. Cucullam ideo non portabat, quia regularem nunquam promissionem fecit: sub canonico habitu monachorum perfecte vitam impleuit. Ciliciū, quod veste abscondi poterat, ita vsque ad finem vitæ tulit, vt hoc eum nemo præter familiarissimos suos ferre sciret. Carnem spiritui repugnantem vigilijs, ieiunijs, & omnibus, quibus poterat, modis domabat: moderatiorem tamen se aliorum oculis ostendere malebat, nè quis eum iuxta id, quod Apostolus ait, existimaret supra id, quod videbat illum, aut audiebat ab illo. Cuius rei gratia, vt probaret omnia munda mundis, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, carniū esum certis temporibus non renuit: saturatum tamen illum cibo aut potu nemo audiuit, nemo certe vnquam vidit. Conuiuia, vt potè episcopus, non nunquam exhibebat: ad hæc commixtum vel diuites vel pauperes inuitas, corpora eorum alimentis, animas reficiebat documentis. Inter summos & minimos ita mediū incesit, vt illorum altitudinem humiliaret, istorū deiectionem sublimaret. Ita se, iuxta Apostolum, pro singulorum meritis & vtilitibus singulis conformans & coaptans, neque subiectos contra ius conditionis despexit, neque prælatos contra iustitiæ regulam honorauit.

*proxiuū

Cilicio vt
tur, sed se-
cretissimè.

2. Cor. 12.

1. Cor. 4.

1. Cor. 9.

De trina vocatione eius ad Carolum Imperatorem. Cap. 32.

PArquam dicturi sumus rem, sed tamen ad hoc, quod diximus, probandum necessarium: quanquam huius raritas exempli, hoc iam inter maxima iure faciat deputari. Carolus Imperator eum ad se pro quadam reipublicæ vtilitate euocari fecit. Qui cum secundum præceptum eius venisset, & iuxta palatium mansionem accepisset, primo statim manè, misso ad eum rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipse hora persoluentis ex more * Cursibus cum suis insistebat. Cumque his expletis se venturum nuncio respondisset, & hoc regi ille retulisset, secunda quoque vice & tertia ad eum accersendum misit: sed ille diuinum seruitium cunctis alijs rebus anteponendum esse non ignorans, omnino venire distulit, donec coeptam psalmodiam consummaret. Qua finita, in conspectum regis cum venisset, eum, cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogauit. Ad hæc ille vultu intrepido, mente constantiori: Ego, Imperator, inquit, tuum semper præceptum ita in omnibus exequendum putauit, vt tamen Deum tibi ubique præferendum non dubitarem, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur. Hoc & ipse mihi præcepisti, quando pastoralis curæ sollicitudinem mihi commendabas: vt Deo primum seruiendum scirem: post hæc tuis consequenter imperijs cognoscerem esse obtemperandum. Hanc tui mandati authoritatem, hanc iustissimæ discretionis regulam secutus, Deum tibi & cunctis in terra mortalibus præponendum non ambigo: neque tuum esse credidi, quod huic iussioni & perspicacissimæ rationi cõtrarium esset. Id eo non regiæ potestatis in honorationem & contemptum, vt maleuoli criminantur, sed potius propter tuam salutem, quæ Deo debebam, exolucere curauit: & ita consequenter ad tuū expeditior seruitiū veni. Hanc eius responsonem rex optimus amplexus: Gratiarum, inquit, habeo episcope: quia qualè te esse credidi semper, talem te nunc esse expertus sum. Nam aliqui quidem fuerunt, qui hoc tuum factum aliter interpretandū, & ad meam iniuriam retorquendum putarunt: sed hos, vt potè tuæ sanctitatis inuidos minus deinceps gratos habebō, & nullius decæterò contra te accusationē auditurū me, Deo volente, repromitto. Tu vt hastenus fecisti, Dei semper operare voluntatē, & simul nobis deuotus & fidelis, pro nostri imperij statu orare memento. Ita inuidia, quam liuidi sancto viro apud regem facere parabant, ad eius magis apud eum gratiam & gloriā profecit. O quā imitabile vel in sacerdote sacerdotibus, vel in rege regibus exemplum. Discant in sacerdote sacerdotes, regibus honorem deferre, nõ cedere: Discant illis ita obsequi, vt diuinum seruitiū nõ negligant. Discant reges in rege, nemini suū officium exequenti irasci: Discant sacerdotibus Dei præcepta seruantibus non contraire. Sciant sacerdotes sic regibus honorem exhibere, vt Deum semper præponant: sciant reges ita hominibus se in mūdialibus negocijs esse prælatos, vt modis omnibus Deo in Christiana religione subijciantur. Sacerdotes liberè de testimonijs Dei in conspectu regum loquantur, & nõ

*Cursus, di-
cit preces
Horarias.Nota præ-
clarum e-
gregij epi-
scopi re-
sponsum.Vox di-
gna Caro-
lo Magno.

con.

Quòd di-
gnitas sa-
cerdotum
præstet re-
gia, vide
Chryso-
stom. 4.
& 5. in ver-
ba Esaiæ.
Vidj Do-
minum. &
Ambr. lib.
de Digni-
tat. sacer-
dotali. c. 2.

confundantur: regibus in Dei causa libertas placeat sacerdotum. Cognoscant sacerdo-
tes vicissim & reges, sese inuicem sibi pro sua dignitatis officio esse subiectos: in diuina
religione sacerdotibus reges, in humanarum legum iure regibus sacerdotes. Quam
inter utrosque discretionem cum ratio ipsa doceat, tum in vno eodemque Deo &
homine Iesu Christo aperte comprobatur: qui utranque veram & sacerdotis & regis
in se personam gestauit, & hæreditariam ad ipsos transmisit. Itaque ut dicere cœpe-
ramus, beatus Ludgerus tumidam superbiorum ceruicem Christi iugo premens, & la-
borantes & oneratos reficiens, illis se superiorem, istis præbebat æqualem: Illos ad bo-
na operanda crebra admonitione hortabatur, istos varijs modis sustentabat. Diuites e-
leemosynis peccata sua redimere monebat: in pauperes tam largus erat, ut ipsos cum
suorum plerumque nuditate vestiret. Quicquid de substantia sua in pauperes non dis-
tribuit, monasteriorum & ecclesiarum constructionibus vel impendit, vel deputa-
uit. Paternam hæreditatem, quam satis amplam habuit, ad reliquias tradidit, quas
ab Apostolico accepit: ipsas loco, quem Vuerdena appellatum, cum comparasse dixi-
mus, & fratribus in eo loco Domino seruituris, pro patrocinio delegauit. Ità tanquam
nihil habens & omnia possidens, quotidie morum probitate & meritorum sanctitate
proficiebat, quotidie de virtute in virtutem ibat, ut aliquando videre Deum deorum
in Sion mereretur.

Psal 53.

De aduersa eius valetudine & obitu. Cap. 33.

2. Cor. 12.
Exercitia
ægotatis.

Nota in
ægotato
mentis ro-
bur.

* id est,
Monaste-
riensem.

Reddit spi-
ritu in ma-
nus creatu-
ris felicissi-
mè.

Cumque iam omnipotens Deus perennem mercedem pijs eius studijs reddere
decreuisset, aliquanto ante obitum suum tempore, infirmitate corporis labo-
rare cœpit. Eo ipse tempore, dirigenda Christianitatis gratia, dicecesim su-
am circumiens, ad locum, qui Billurbeki vocatur, vbi ecclesiam habebat,
venit. Ibi ergo, ut diximus, corporali molestia præuentus, quanto mundialibus nego-
cijs agendis inualidior, tanto in spiritali exercitio & virtutum exercitamentis validior
erat, iuxta illud Apostoli: Quando enim infirmior, tunc potens sum. Semper enim aut
legebat aliquid, aut psallebat: semper ad Deum manibus expansis, nunquam animum
ab oratione feriatum esse permittebat, nunquam cordis oculos à celestium rerum con-
templatione reflectebat. Et quia, morbo ingrauescente, per se ipse legere non pote-
rat, coram se libros diuinos legere alios faciebat, Missam tamen incredibili mentis vi-
gore quotidie ferè in hac infirmitate celebravit. Crescebat paulatim morbus, & sen-
sim per membra diffundebatur: iam virtus omnis defecerat, iam dolor vitalia pulsabat,
cum tamen animo ipse inuictus duraret. Dominica siquidem, quæ dormitionis eius
noctem præcessit, inmensa deuotione in Deum, inestimabili fidei seruire in duabus
ecclesijs suis, sibi admodum contigujs, publice prædicauit. Manè primo in loco, qui
Coesfeld appellatur, canente Missam presbytero: Hora tertia in loco, vbi eum infirma-
tum iacere diximus, vbi etiam tunc ipse deuote vltima Missarum solennia celebravit.
Quibus expletis, creditis sibi ouibus valescens, & ad bona semper opera cohortans,
omnipotenti Domino eas commendauit. Post hæc seorsum clericis, qui secum erant,
conuocatis: Scitote, inquit, filioli, me nocte subsequenti de hoc esse mundo exiturum.
Proinde nolite corpus meum in hoc loco sepelire, sed ad monasterium, quod in Vuer-
dena fundauit, deferte, & extra ecclesiam in parte eius Orientali humiate. Ibi quippe me
diem iudicij expectaturum iam olim, Domino reuelante, cognoui. Scio tamen omni-
no populum, ne illuc deferatur, contradicturum. Vnde interim ad * Mimigerna fordè.
sem ecclesiam deportatū, in humatum relinquitte, donè ad fratrem meum, Catalaunè-
sis ecclesiæ episcopum Hildegrium mittatur, & ipse cum rege agat, quatenus eius impe-
rio in memorato loco sepeliatur. Quod ex hoc signo regem permitturū noueritis, quia
post mortem meam aliquantulum sanguinis ex naribus meis profluxissè inuenietis.
Quantus tunc luctus omnium, quantus planctus erat, audita sui destitutione, audita tan-
ti patris dissolutione? Ipse solus, quanuis de eorum tristitia doleret, de suorum tamen a-
ctuum retributione securus, gaudebat, & illos, ut Dei in hoc voluntatem æquanimiter
ferrent, admonuit. Ità quod reliquum erat diei, psalmis & orationibus cum his, qui se-
cum erant, consummauit. Iamque nocte ingruente, exitus eius hora aduenit, cum inter
orationes & psalmos, quæ hinc inde ab adsstantibus dicebantur, sancta illa & Deo dilecta
anima carne soluta est. Quis tunc se à lachrymis prohibere, quis à fletibus temperare
quiuit, cum talem tantumque sacerdotem de mundo exeuntem videret? Flebant qui ade-
rant omnes, & sui potius destitutione, quam eius morte ingemisciebant. Nouerant enim
cum tunc demum laborum suorum præmia percepturū, & se iam nunquam talem es-
se passurum.

DE S. LVDGERO EPISCOPO MONAST.

se pastorem adepturos. Vnde quanuis de eius glorificatione certissimi essent, de suo ta-
men detrimento dolebant. Sed Deus omnipotens ad consolandos seruos suos, ad de-
claranda sancti sui merita, in ipsa sui exitus hora clementia suae dignatus est ostendere
signum. Nam Gerfridus presbyter, nepos simul eius & successor, cum nocte eadem
cum fratribus gratia visitandi ad illum festinus properasset, & paululum adhuc itineris
remaneret, cum omnibus pariter, qui secum erant, vidit ante se lucem magnam qua
signem in sublime conscendere, ac cunctas tetrae noctis tenebras effugasse. Et statim
per hoc indicium intelligens sancti ac venerabilis patris obitum, quod reliquum erat
viae, cum summa velocitate peregit, ipsumque eodem quo lumen viderat, momento
obisse comperit.

Vt eius mortem Carolus Imperator didicerit. Cap. 34.

EO tempore Carolus Imperator in Aquis palatio morabatur. Qui cum eade ho-
ra progressus foras cum Alcuino, a quo Astrologiae cognitionem percepit, stel-
larum inspectioni intentus maneret, hoc ipsum lumen cum omnibus, qui praes-
entes erant, vidit: sed quid significaret, omnino ignarus, ingenti admiratione
perculsus est. Verum aliquanto post tempore elapso, contigit Gerfridum, sancti viri
nepotem, ad palatium venire. Quem cum rex de eius transitu interrogasset, & ille cun-
cta per ordinem retulisset, de lumine quoque, quod viderat, narrabat. A quo cum ipse
vel diem Calendarum vel noctis horam diligenter requisisset, agnouit eodem mo-
mento veri luminis assiduam speculatorem & amatorem migrasse ad Dominum,
quo ipsi lumen fuit ostensum. Proinde intelligi datur, quam clara sancta eius anima in
conspetu Domini venerit, quae tanta luce comitata iuit: quam splendida, vbi lux in-
deficiens & dies est sempiternus, incedat, quae mundi quoque tenebras & noctis cali-
ginem illuminauit. Quae illud Psalmista inter angelorum tunc choros gratulabun-
da cantauit: Et nox illuminatio mea in delicijs meis. O verè gloriosum: O semper praed-
icandum per secula praedicatorem, & ipsa sui transitus excellentia sancto prophetae
Eliæ comparandum. Ille enim, ad ostendendum diuinæ charitatis feruorem, igne cir-
cumsusus est: iste, ad declarandam suae mentis puritatem, lumine illustratus est. Ille cur-
ru & equorum ministerio vsus est: iste angelorum fultus auxilio ascendit. Ille turbinis
impetu raptus est: iste per Dei gratiam meritorum sanctitate subleuatus est. Illi ascen-
denti pallium decedit: iste defunctus corporales exuias in terra dereliquit, & animam
caelo inuexit. Ita sancti Ludgeri vel transitus sese habuit, vel meritorum diuinitus decla-
ratio prouenit.

Psal. 118.
4. Reg. 8.

Vt Vuerdenam sacrum eius corpus deportatum sit. Cap. 35.

Igitur discipuli non immemores eum praecipisse, vt in monasterio, quod Vuer-
dena vocitatum est, suum corpus sepeliretur, hoc populo, vt consentiret, per sua-
dere coeperunt: sed hoc nequaquam fieri potuit, quia multitudo, quae aduenerat,
illi recolens sanctitatem & merita, agrè admodum ferebat à sua diocesi in aliam
eam parochiam transportari. Proinde inter vtrasque partes conuenit, vt ad Mimi-
gernaforndensem ecclesiam deferretur, & ibi vsque ad aduentum fratris eius Hildigri-
mi inhumatum relinqueretur, qui Catalaunensis ecclesiae episcopus, tunc ibidem mo-
rabatur. Factum est hoc, & in ecclesia sanctae Dei genitricis Mariae positum, & magno
honore vsque ad memorati antistitis praesentiam custoditum est. Cui cum primum
nuncius de sancti viri obitu venisset, statim ad Aquis palatium, vbi tunc erat Impera-
tor, festinus tetendit. A quo mandato accepto, vt vbi viuus desiderabat sanctus Ludge-
rus, ibi sepeliretur, die ferme post obitum eius tricesimo secundo, ad locum, in quo
frater eius inhumatus seruabatur, peruenit. Miram rem dicturi sumus: cadauer
tanto post mortem tempore necdum aliqua corruptione dissolutum fuisse, sed in-
tegrum prorsus, mira fragrantia cunctos qui aderant, repleuisse: Cui miraculo illud
accessit, quod secundum eius vaticinium, sanguinis aliquantulum ex naribus eius
profluxisse inuentum est. Itaque dignè, vt debitum erat, corpore inuoluto, cum
laudibus & hymnis eleuatum, & extra ecclesiam elatum est. Vix portam atrij exie-
rant, cum siue casu, siue (quod magis credibile est) Deo volente, quendam ex clericis,
qui praecipue huic translationi restitisse dicitur, feretrum tam validè percussit, vt ad
terram penè prosterneretur. Mirati omnes, & beati viri meritis hoc factum esse in-
telligentes, in maiores Dei laudes exurrexerunt. Personabant hinc inde responsoria,
pers

*Amor po-
puli erga
sanctum
virum.*
*Corporis
incorru-
ptio & fra-
grantia.*

personabant antiphona & psalmi, & multitudo, quæ nimia ad exequias confluerat. Kyrie eleison per omnem viam alternas, cum summa alacritate ad locum, quem præmissimus, sancti corporis exuuias perduxere. Verum quia beatus sacerdos adhuc vitens præcepit, nè in ecclesia humaretur, ad Orientalem eius partem effosso sepulchro, lapidem, quem pro signo positum diximus, eruderunt. Ita ex vaticinij veritate meritum patuit prophetantis. Defunctus est autem sanctus Ludgerus anno Dominicæ incarnationis octingentesimonono, septimo Calendas Aprilis, & sexto Calendas Maii depositus. De cuius sacrosancto transitu nobis non tam dolendum, quàm gaudendum esse videmus. Gratias enim agere Deo debemus, quòd talem nostris temporibus virum concessit, qui & prioribus sanctis æquandus, & huius ætatis hominibus incomparabilis, & posteris imitandus existit. Gratias agere debemus, quòd eum nos ex pastore patronum habere fecit. Nam quanuis omnes sanctos nobis patronos fore confidamus, ipsum tamen speciali nos, licet indignos, patrocinio tueri non absurdè speramus, qui nostrum primus locum fundauit & rexit. Quantum autem eius apud Deum patrocinia valeant, testantur gaudia populorum, quos interpellatus exaudit: testantur sanitates morborum, quibus in varijs necessitatibus succurrit. Proinde non vt mortuum plangimus, sed vt verè viuentem nobis suarum precum subsidio, vt subueniat oramus. Neque enim ille nobis mortuus est, qui toties nos & corporaliter sanat, & spiritaliter viuificat. Non est absens, quem quotidie tot miracula nobis representant. Non est ociosus, qui singulis nos momentis suorum morum probitate & sanctissimæ vitæ exemplis instruit & informat. O verè beatum, & omni laude dignissimum virum, Angelis, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus atque Virginibus non immeritò comparandum: Angelis, cordis munditia & caelestium contemplatione: Prophetis, futurorū notitia: Apostolis, & pastoralis curæ successione, & prædicationis imitatione: Martyribus, carnis castigatione & martyrij desiderio: Confessoribus, diuini nominis coram regibus & gentibus confessione: Virginibus, corporis simul & mentis castitate. Quis talem tantumque virum dignè cogitare, quis dignè possit laudare? Quis eius sanctitatem non veneretur? Quis miraculorum operationem non obstupescat? Quis in signis occultandis eius humilitatem non miretur? Maiora sunt ista, quàm vt dignè ea nostræ linguæ ariditas valeat explicare. Nec eget ille sermonis nostri præconio & nostra laudatione, qui tantum apud mortales prodigijs clarus, qui tantum inter angelos & omnium sanctorum chorus in cælo est glorificatus, vbi nunc Christo coniunctus, pro nobis eius seruis, suisque seruatoribus apud ipsum intercedat, qui cum patre & spiritu sancto vnus viuunt & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Sancti nec
mortui
sunt, nec
abientes.

LIBER SECVNDVS. PROLOGVS.

Vdgeri merita multifariè suo Deus pandit testimonio, & gloria & honoris, quo cum Deo fruitur, plurima ex signis salutaribus indicia constant. Tot etenim salutis ad eius sacri corporis locum infirmi sepe resumpserunt, necnon & absentes in suis necessitatibus eius operam ita frequenter experti sunt, vt hæc enumerari impossibile sit, & scribendi excedant modum. Sed quia superiori libello vitam atque miracula sanctissimi Ludgeri, Christi Confessoris, strictim percurramus, nunc ea breuiter attingamus, quæ post sancti eius obitum diuina per eum gratia operari dignata est. Nam sacrosancta illius merita cunctis hinc inde ad ipsum confluentibus pro singulorum fide suffragari non cessant: in quibusdam quidem longè manentibus, quibusdam ad eius venerabilem memoriam degentibus, quibusdam quoque ad eius sepulchrum meatibus, vel inde domum regressis. Vnde cursum, vt diximus, aliqua de his, quæ vel ipsi oculis nostris perspeximus, vel fidelium narratione comperimus, quanta possumus veritate perstringamus.

Vt Irmingerus sit sanatus. Cap. 1.

Fuit quidam in pago, qui Nordgoa vocatur, nomine Irmingerus, qui sancto Ludgero iuuentutis suae tempore seruebat. Hic lumen oculorum amittens, tredecim annis continuis in caecitate permanfit. Sed tanti viri seruitorem diuina pietas diutius sine luce noluit esse. Quadam siquidem nocte beatus Ludgerus per visionem ei apparuit, & cum proprio nomine vocas, interrogauit si vigilaret. Quod se facere cum dixisset: *Vade, inquit, dic domino tuo Dindoni, vt te ad ecclesiam faciat perducere, quam in Vuerdena Domino fabricaui, vbi corpus meum sepultum est. Quo cum perueneris, & coram tumultu meo Dei misericordiam imploraueris, pristinum ibi oculorum recipies lumen.* Deinde manu sua, vt ipsi videbatur, faciem eius tangens: *Nè, inquit, dubites me verè tibi apparuisse, cognosces in loco, quo te nunc teneo, colorè cuti reliquæ dissimilem esse. Ità expergefactus, domino suo visionem per ordinem narrauit, & signum, quod vultui eius imposuerat, ostendit. Mira res: colorem in eo loco cuti reliquæ, iuxta verbum viri Dei, dissimilem omnibus diebus vitæ eius permansisse.* Tunc dominus eius ex signo, quod ostenderat, somnium verum esse cognoscens, vnà cum coniuge sua ad memoratum monasterium perrexit, & ipsum secum adduxit. Et quia eo ibi tempore Gerfridus, sancti viri nepos simul & successor, cum fratribus & monachis fuit, ipsis cuncta, quæ mandata & gesta fuerant, narrauerunt. Vnde eundem Irmingerum in præfata ecclesia nocte sequenti manere fecerunt. In qua cum vigilasset & orasset, continuo per Dei gratiam pristinum oculorum lumen ipsa nocte, secundum verba viri Dei, plenè recepit.

S. Ludgerus apparuit caeco, & iuberet eum ire ad ecclesiam suam.

Cacus illuminatur.

De paralytica & alia quadam egrotata sanata. Cap. 2.

Eadem nocte quadam etiam paralytica, coram sepulcro sancti viri posita, eius opem supplici voto postulauit: nec mora, sanitati pristina restituta est. In pago, qui Sudergoa appellatur, matrona quadam, nomine Siburg, colonum habuit vocabulo Ricmoldum. Huius vxor longa ægritudine depressa, sine aliqua spe recuperandæ salutis iacebat. Cum igitur nocte quadam inter agra suspiria paululum membra defessa laberentur in somnum, vidit in somno quendam sibi præcipientem, vt cum Ludgero episcopo loqueretur. At illa, vt postea narrare solebat, nec grauitè dormiēs, nec perfectè vigilans, vidit illum stantem, ad Orientem conuersum. Cumq; illum reuerentia eius intruit alloqui non præsumeret, ille ad eam conuersus: *Probaui, inquit, patientiam tuam: proinde, vt coepisti, patientiam habeto, & Dominus curabit te. Qua visione completa, tantum vigorem corpus eius accepit, vt penè ab ea memoria prioris molestia tolleretur. Ità facto manè læta surrexit, & suæ restorationis modum narrauit.* Vnde vir eius & filij cum familiola, quam habebant, congratulantes & Dominum benedicentes, deinceps cum gratiarum actione viri Dei consueuerunt visitare sepulcrum. Nec multo post eidem mulieri reuelatum est, quod sacro non esset baptismate abluta: & eiusdem reuelationis veritate comperta, sancti baptismi gratiam suscepit.

Paralytica curatur.

Agra subitò reualefcit.

De puella sanata. Cap. 3.

In eodem pago quidam Bertricus fuit, qui colonus quodam fuerat presbyteri nostri Igonis, quem sanctus Ludgerus nutrierat. Hic filiam habuit adolescentulam, paralyticis doloribus affectam. Qui cum famam signorum, quæ ad sancti viri tumulum fiebant, comperisset, spem restituendæ sanitatis puellæ beati confessoris virtute & meritis concepit. Itaque eam ad sacrum eius sepulcrum perducere intendit. Cumque iam in via positi essent, & eandem puellam frater suus coram se in sagulo equesferret, repente dolore omni, quo prius tenebatur, discedente, sanata est. Quod cum fratri retulisset, deponi se orauit. Quo secundum suggestionem eius facto, virtute Christi & meritis serui eius tam perfectè curata apparuit, vt non solum ambulare, sed & currere posset. Itaque ad illum vsque locum membris omnibus debilis aduecta est, ad memoratam beati Ludgeri memoriam sana & incolumis peruenit. Aderant salutis eius testes pater & frater, aderant nonnulli alij, quos suæ viæ comites & huius miraculi testes habuerunt. Itaque oratione ac gratiarum actione completa, domum cum gaudio reuerfi sunt.

Paralytica repete morbo absoluitur.

De Hilderado diacono curato. Cap. 4.

Quidam in nostro monasterio diaconus, Hilderadus vocabatur. Hic dum adhuc scholasticus esset, in morbum incidit. Quo cum diu laboraret, ita neruis contractis poples est curuatus, vt tibia eius femori iungeretur. Cumque post

longi

longiturnę ægritudinis fatigationem, fugatis doloribus, conualescere cœpisset, tibia eius curuata, vt fuerat, permansit. Vndē in ambulando sustentatione baculi per dies plurimos vtebatur. Proindē pater eius, nōmine Sigebertus, qui in eodē iam tunc monasterio monachus erat, tractare cum fratribus cœpit, si aliqua medicorum curatione contracti poplitis nerui relaxari possent. In qua æstuatione cū aliquandū mansisset, quadam nocte sanctus Domini sacerdos Ludgerus eidem scholastico Hilderado per visionem apparuit, ac veste sacerdotali & cidari, quam in capite gestabat, coruscus: *Vide, inquit, ne pro crure debilitato carnalem alicubi medicinam querere presumas. Quod si feceris, & meum mandatum contemnendum putaueris, non solum medicaminis ipsius nullam curationem recipies, sed etiam prauaricatorum poenam incurres.* Deindē pro animi leuitate ac puerili mobilitate eum vehementer increpans, abcessit. Manē autem facto, quę viderat, fratribus narrauit. Et cū die eodem peractis vespertinis laudibus domum infirmorum, in qua ei priori nocte vir sanctus apparuit, intrasset, cernentibus cunctis, qui aderant, non casu, sed nutu diuino extemplo ad terrā corruit: Cumque in ipso lapsu neruorum sonitus audiretur, ac si illic sicca fœmina frangerentur, eius tibia sine aliquo dolore erecta est. Et surgens continuo sanus, non solum suę salutis recuperatione, sed emendatiori & maturiori deinceps vita, vt admonitus fuerat, verē sibi sanctum Ludgerum apparuisse probauit.

Contractus subito fit sanus.

De cæca illuminata. Cap. 5.

PVella quædam, nomine Modsuuid, lumen oculorum amittens, anno integro tanta est cæcitate depressa, vt nec extrema quidem frui visione valeret. Cuius parentes cū audissent quanta Dominus per seruum suum Ludgerū in morbidis curandis fecisset, eam ad ecclesiam Vuerdenensem perduxerunt. In qua cū accepta licentia vnā cum filia ante sepulcrum egregij confessoris noctem in oratione transegissent, puella illuminata est. Si quidem manē facto, cū lux paulatim per fenestras irradiare cœpisset, primū quidem se proprias posse manus videre, deindē sensim lumine crescente, clarē se omnia cernere & dixit & probauit. Atque ita gratiarum actione persoluta, domū cum suis reuersa est, & in illuminationis dono, quod acceperat, tota ætate permansit.

Cæca puella videt.

De quadam à demonio muto liberata. Cap. 6.

Eodem ferē tempore quædam puella ad memoratam ecclesiam perducta est, quę à demonio inuasa, & sensum simul perdidit, & loquelā. Quę vbi limen basilicę tetigit, statim ab ea spiritus immundus abcessit. Itā post eius discessionem linguę quoquē officio reddito, muta locuta est. Et quia tempore vexationis vix aliquid cibi percepit, primū quidem famem se pati dixit: deindē qualiter illuc aduenit, percontari cœpit. Cui cū mater miserabilem vexationem ipsius ex ordine retulisset, prostrata ante sepulcrum sancti Ludgeri, Saluatori omnium Christo gratias egit, qui ipsam per serui sui meritum de tali crudeli peste liberare dignatus esset. Et accepta pro actis suis poenitentia, domum in columis repedaui.

Dæmonica muta liberatur à demone, & loquitur.

De paralytico curato. Cap. 7.

IVuenis quidam, Heliduuini nomine, paralytin incurrit. Qui cū multis diebus omnium membrorū officio destitutus, in lecto decubisset, nō solum brachium dextrum, morbo per momenta ingrauescente, incuruatum obriguit, sed & sinistra ei tibia contracta, femori adhæsit: cætera, vt diximus, membra omninō immobilia, ad doloris potiū augmentum, quā ad aliquē vsū, licet non contracta, habebat. Vndē & cum ingenti dolore forās, cū opus erat, efferri solebat. Linguam solum, cætero corpore præmortuo, vt cūquē adhuc mouere valebat. Proindē cū diū hac molestia laboraret, quadam die sororē suam, quę præ cæteris eius compatiēbatur dolori, allocutus est, dicens: *Audiui de sancto Ludgero, quantas per illū Dominus infirmantibus sanitates prestare dignatur in loco, vbi sancta eius membra tumulata quiescunt. Quo circā peto, vt me forās efferri, & contra viam, quę illuc ducit, facias poni, vt me voueam illi seruiturum, si fortē eius meritis mihi Dominus sanitatē donare dignatus fuerit. Quod cū factum esset, in ipsa statim nocte, præstante diuina clementia, & dolor, quem habebat, conquieuit, & præter tibiam sinistrā, quę, vt erat, contracta permansit, omnia ei corporis officia restituta sunt. Vndē cū peracta gratiarum actione indubitata de perfecta sua saluatione spem concepisset, rogauit dominum suū corporalem, vt ad memoratum beati confessoris Christi sepulcrum se perducere iuberet.*

Votū vouet paralyticus, & dolor abcedit.

Quod

Quod cum ille fieri probauisset, & tamen ei aliquod adiuuentum, vt fieret, facere distulisset, is, quem necessitas vrgebat, baculo debilem tibiam sustentante, ad locum praenominatum peruenit. Erat hoc quinque diebus ante annua S. Ludgeri solennitatem. Cumque ipsam ibi expectasset, & in ea porticu, quae est ante basilicae ianuam, & sancti sacerdotis ambitu sepulcrum, ipsa nocte membra sopori dedisset, beatus ei Confessor, magno lumine atque clericorum obsequio comitatus, per visum apparuit, & membra illius tangens, abscessit, in sopore ipso relicto. Post cuius discessionem dum mox signa ad nocturnas vigilias sonarent, & his ipse expergefactus esset, sanus surrexit, & oblitus baculi priorisque molestiae & debilitatis, vna cum alijs latus & incolumis templum intrauit. Oratione autem expleta, recensuit vniuersa, quae erga se diuinitus per sancti Confessoris meritum gesta fuerunt. Proinde peracta operis diuini celebratione egressus, baculum suum in ingressu eiusdem basilicae, in loco, vbi sanatus fuerat, pro signo & memoria suae saluationis infixit. Nec immemor suae sponsonis, precio se a temporali suo domino redemit, & votum feruiturum impleuit.

Sanatur ex toto.

De eius annua solemnitate quid diuinitus indicatum sit. Cap. 8.

Verum quia ad hunc semel locum deuoluti sumus, & de annua eius festiuitate mentionem fecimus, quid de ea ferianda diuinitus sit ostensum, breuiter euoluemus. Dindo, de quo supra locuti sumus, magnum ad sanctum Ludgerum amorem, miram circa nostrum locum reuerentiam habebat. Unde annis singulis ad nostrum monasterium venire, & beati viri memoriam frequentare, & aliquot diebus cum nostris manere consuevit. Sed ne crebrior eius accessus fratres grauaret, suos cum annona homines, qui suis suorumque vsibus necessaria pararent, praemittere solebat. Quod dum quodam etiam tempore secundum suam fecisset consuetudinem, contigit natalitium sancti confessoris Christi diem superuenire. Et quia hoc in primis dormitionis eius annis erat, necdum sacrosancta eius solennitas feriabatur. Proinde cum die eodem illi, quos ad haec praemisissos esse diximus, ceruisiae paranda instarent, ligna, quae in ignem missa fuerant, instar stipularum in momento consumpta sunt. Deferebantur alia post alia, sed igni immissa, durare aliquandiu nequibant. Iam propere erat, vt se sine effectu laborare videntes, labori succumbere & opus intermittere cogerentur. Perstabant tamen, donec ceruisiae utcumque cocta confectio, in alia esset vasa transponenda. Cumque ad hoc ventum esset, vt in vase ad hoc parato aqua superaspargi deberet, primum quidem omnino nihil decurrere quiiuit. Deinde cum iam non manu, vt assolet, sed situlis aqua superfunderetur, raris stillis parum aliquid stillare coepit. Hoc quoque ipsum, quod ita collectum est, gustu amarum & omnino ad nihil vile foras eiectum est. Ita euidenti indicio clarnit, hunc decetero a nostris diem esse feriandum.

Nota miri quiddam.

Item de ferianda eius solennitate aliud miraculum. Cap. 9.

Aliud nihilominus super eadem re miraculum diuinitus factum est. Siquidem cum annua reuolutione natalis eius celebritas superueniret, nec sine episcopi iussu, ad cuius dioecesim noster locus pertinebat, feriatio praecipere posset, fratribus nostris visum est, vt cum nostris hominibus feriaretur, ceteris suo arbitrio, vtrum facere an dimittere vellent, derelictis. Proinde cum plurimi ex vicinis, nostrorum exemplum secuti, feriandum putarent, nonnullis opus suum intermittere indignum videbatur. Et quia vernum tempus erat, & arandi opera instabant, iunctis bubus arandum processerunt. Cumque iam operi insisterent, ferrum, quo arari debuerat, singulis contractum est. Quod dum singuli alijs, quasi sibi solis accidisset, retulissent, non casu, sed diuina voluntate ob sancti diei violationem hoc gestum fuisse, generali omnium claruit damno. Erat tamen quidam Benno inter eos, qui mente obstinata adhuc operi insistendum putaret. Qui cum, aratro utcumque emendato, crebris stimulis boues ad arandum impelleret, illi insania efferati, disruptis loris & iugis cum aratro abiectis, sylvas petierunt. Nec omnino ante capi potuerunt, quam ipse cum reliquis ad sancti Ludgeri memoriam veniens, suae temeritatis & contemptus culpam coram fratribus confessus esset, & eorum pro se orationem suppliciter impetrasset.

Multa alia liber hic secundus sancti viri habet miracula, quae, ne opus excresecat in immensum, omisimus. Tandem ita concludunt historiae huius auctores:

Haec sanctus & vere beatus Confessor Christi Ludgerus de inexhausto illo vera salutis fonte percipiens, per corporum curam ad animarum nos salutem quaerendam inuitat: quatenus utrobique eius patrocinio adiuti, utrobique saluati, peruenire quandoque ad

quæ ad æternæ beatitudinis emolumenta mereamur: præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est cum patre & sancto spiritu gloria coequalis, essentia consubstantialis, virtus & honor, laus & iubilatio, nunc & perpetim per infinitas omnium seculorum æternitates, Amen.

SANCTI PATRIS NOSTRI ISAACII, QUI
FVIT VIR DEI, VITA: AVTHORE SIMEONE
Metaphraste.

27. Martij.

Persecutio
Valentis.Nota & cõ-
fer cum no-
stra ætate.

Astor. 12.

Dan. 13

1. Reg. 31.
1. Reg. 28.

DOST venerandæ & immaculatæ ac preciosæ Crucis Do-
mini nostri Iesu Christi inuentionem, post imperium Con-
stantini Magni Imperatoris, callidus & vaser ac versipellis
serpens, qui semper piorum hominum generi inimicus &
inuidus atque maleolus aduersatur, & fidem Saluatoris
nostri Iesu Christi semper impugnat, tale quiddam in Dei
Ecclesias machinatus est. Regnante enim impio & iniquo
Imperatore Valente, magnus aduersus orthodoxam fi-
dem impetus factus est. Nam ipse Arrianorum hæresis stu-
diosus ac defensor, iussit vt sanctæ fidelium Ecclesiæ clau-
derentur: vetuitque, nè solita in ipsis sacrificia fieret: quin-

etiam alias earum diruendas, alias in stabula redigendas curauit. Atque hæc quidem
superbia diu viguit. Quo sanè tempore magnus erat luctus & dolor seruorū Dei. Pre-
cabantur autem nocte ac die, vt Dominus Deus ad misericordiam moueretur, & iusti-
tiam exerceret. Sic igitur tunc agebatur, vt olim sub Herode rege pro Apostolorum
principe actum est.

Deus ergò aliquot annis interiectis, cuiusdam serui sui monachi, qui Isaacius voca-
batur, spiritum, vt pro Susanna quondam Danielelem, excitauit. Qui vt Elias propheta,
cùm angelicam vitam instituisset, ab Oriente profectus est. Eius autem oratio lucernæ
instar ardebat. Diuinus enim spiritus & gratia cælestis in ipso quiescebat. Hic cùm Im-
peratorem iniquè se gerere perspiceret, vehementer dolebat & angebatur, orabatque
Dominum, vt è sublimibus & sanctis sedibus suis despiceret, & misericordiam suam de-
monstraret. Audiuit eum Deus, quemadmodum Mosem aduersus Pharaonē, & con-
tra Imperatorem hostium impetum concitauit. Eo enim tempore Barbari apud Da-
nubium congregati, copias suas contraxerant, & bellum aduersus Imperatorem mo-
uebant, ac totis viribus in urbem ingredi conabantur. Magnus igitur tumultus exortus
est, & multa præda agebatur. Coëgit & Imperator exercitum suum, & in hostem expe-
ditionem parabat. Verùm idem illi accidit, quod Sauli Dauidis inimico contigerat.
Neque enim reuersus est. Nam Samuelis prophetia in ipso quoque expleta est, quod
Deum ad iracundiam incitasset.

Cùm igitur ad bellum proficisceretur Imperator, occurrit ei beatus Isaacius, & sicil-
lum est allocutus: Imperator, orthodoxorum Ecclesias aperi, & Deus iter tuum for-
tunabit. At ille viro sancto ne respondere quidem dignatus est: sed eo, vt stulto, relicto,
discessit. Alio die vir sanctus Imperatorem rursùm assecutus: Aperi, inquit, Imperator
Ecclesias orthodoxorum, & bellum prosperè conficies, ac victor reuertèris in pace.
Imperator seipsum colligens, & cogitans, quid sibi vellent ea verba, Reuertèris in pace,
voluit ei Ecclesias liberas dimittere. Coactoque cõsilio, de patefaciendis ortho-
doxorum Ecclesijs consultabat. Verùm qui eo tempore Præfectus erat, cùm esset ex impio
Arrianorum grege, persuasit Imperatori, nè beatum Isaacium audiret, sed contumelia
affectum afflictumque dimitteret. Quibus verbis adductus Imperator, virum pium con-
tempst. Sed ille iustum Dei iudicium expectabat.

Paucis autem diebus interiectis, Imperatorem proficiscentem rursùm assequitur,
arreptoque equi ipsius freno cœpit eum tum reprehendere, tum adhortari, vt sibi con-
cederet, quod postulabat. Sed ipse noluit. Erant autem prope viam spinæ cum palinuris
adeo densis & asperis, vt quoduis animal introisset, non posset sese inde viuam expedi-
re. Hunc Imperator locum tanquam laqueum conspicatus, iussit, vt virum sanctum il-
luc conijcerent, quò interiret. Verùm cùm in spinas coniectus esset, ita molliter iace-
bat, vt si in lectulo conuiesceret, nec yllo modo læsus est. Cùmque Imperator cum
exercitu discessisset, accesserunt tres viri candidis vestimentis induti, quos vir beatus
non

Valès iubet
Isaacium in
spinas ia-
ctari.